

Bijlagenrapport

Bij het Kabinetsstandpunt

De Krachtige Buurt

Inhoudsopgave

Inleiding

Bijlage 1: Verslag werkconferentie 'De Krachtige Buurt' 7 september

Bijlage 2: Reactie van LSA

Bijlage 3: Reactie van G4

Bijlage 4: Reactie van G27

Bijlage 5: Reactie van Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen

Bijlage 6: Reactie van de Maatschappelijke Ondernemers Groep

Bijlage 7: Reactie van het Platform Middelgrote Gemeenten

Bijlage 8: Gezamenlijke reactie van AEDES en Woonbond.

Inleiding

Naar aanleiding van het advies "Vertrouwen in de buurt" van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) heeft de minister voor BVK aan diverse organisaties gevraagd een reactie te schrijven op de aanbevelingen van de WRR.

Het WRR-advies is namelijk merendeels gericht aan organisaties die lokaal in de buurt hun werk verrichten. Om die reden was het zeer wenselijk dat juist deze organisaties een reactie geven.

De minister voor BVK heeft in zijn uitnodiging aangegeven de reacties voor zover mogelijk te verwerken in het standpunt van het kabinet. Daarnaast is toegezegd dat het standpunt van de organisaties in het dossier dat aan de Tweede Kamer als bijlage zal worden ingevoegd.

Naast de schriftelijke reacties zijn er diverse ronde tafel conferenties gehouden, waar de wensen van de actoren kenbaar gemaakt konden worden voor een krachtige buurt. In september 2005 is ten slotte een werkconferentie gehouden, waarvan het verslag ook aan dit bijlagenrapport is toegevoegd.

Verslag werkconferentie 'De Krachtige Buurt' op 7 september 2005

In deze notitie wordt kort verslag gedaan van de werkconferentie die op 7 september 2005 is georganiseerd over 'De Krachtige Buurt'. Een samenvatting van het verslag is terug te vinden op de website: www.grotestedenbeleid.nl
Dit verslag bevat een impressie van de discussie tijdens deze avond. Aan dit verslag kunnen geen rechten ontleend worden.

Het Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties organiseerde deze conferentie samen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken (LSA). Een aanleiding voor de conferentie was het rapport 'Vertrouwen in de buurt' van de WRR. Het Rijk formuleert een kabinetsstandpunt over 'De Krachtige Buurt'.

De avond start om 17.30 uur met een aftrap van de avondvoorzitter Roel van Gurp.

1. Interviewronde

Na de inleidende woorden van de avondvoorzitter was het woord aan vier panelleden. De Ministers Alexander Pechtold (Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties) en Sybilla Dekker (Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu), de voorzitter van het LSA Lorna Koenen en de directeur van de VNG Wim Kuiper worden geïnterviewd. Ze krijgen de vraag wat ze de deelnemers willen meegeven voor de discussie.

Mevr. Koenen:

Er moet beter geluisterd worden naar initiatieven van bewoners. Ondersteun ze en faciliteer ze. De drempel om iets te doen is nu vaak te hoog. Geef ze de ruimte om zelf aan de slag te gaan. Geef ze budget en instemmingsrecht, beslissende invloed voor hun buurt. Waardering dat BZK de bewoners serieus neemt in deze conferentie. Verzoek om een potje van Pechtold, met geld voor burgerinitiatieven.

Minister Pechtold:

Van de kant van het Rijk is er vooral bescheidenheid: wat moeten we niet doen en wat vooral wel. De kracht zit in de stad. Verschillen moeten een kans krijgen. De minister wil weten wat er nodig is van het rijk om de bewoners in de buurt samen met de overheidsorganisaties te laten werken aan krachtige steden met krachtige buurten. De minister wil vooral weten wat het rijk niet meer moet doen. Met het GSB hebben we al veel gewonnen, door met 9 ministeries samen te werken en niet meer met allerlei aparte geldpotjes naar steden te gaan. De kracht zit in de stad. De minister wil gemeenten in staat stellen hun werk goed te doen.

Dhr. Kuiper:

Dat is nou eens een goede toon van het Rijk. Het gaat immers om variëteit. Die is er al en moet gedeeld worden. Partijen moeten op lokaal niveau aanspreekbaar zijn. Daarvoor moet een adequaat instrumentarium beschikbaar zijn en middelen om dit te ontwikkelen en initiatieven te ontplooiën. Gemeenten moeten zorgen voor lokaal maatwerk en daarvoor hebben ze beleidsruimte nodig, zoals bij GSB.

VNG ziet het belang daarvan en is daarom medeorganisator van deze dag. Vandaag, de krachtige buurt, wijzen alle pijlen naar de gemeente. De VNG roept op om de verscheidenheid van gemeenten niet uit het oog te verliezen. Kleine kernen hebben andere steun nodig dan steden.

Minister Dekker:

Je kunt niet zonder het initiatief van bewoners en de bekwaamheid van de professionals in de buurt. VROM wil bestuurders steunen bij buurtontwikkeling, zoals bij de 56 wijken aanpak. Het kabinet heeft vertrouwen in de buurt. Centraal wat moet, decentraal wat kan. De minister noemt drie punten die voor haar van belang zijn: Initiatieven van bewoners zelf zijn noodzakelijk, bekwaamheid van professionals moet voldoende zijn en de kwaliteit van bestuurlijke beslissingen op lokaal niveau en ondersteuning daarvan door het Rijk is belangrijk.

2. Plenaire discussie

Hierna volgt een korte discussie met de zaal.

Op de vraag uit Alkmaar 'wanneer mevrouw Dekker de procedures waar woningbouwcorporaties zich aan moeten houden gaat verkorten', antwoordt de minister van VROM dat er impulsteams beschikbaar zijn voor gemeenten. Daarnaast wordt er gewerkt aan kortere procedures, bijv in de nieuwe WRO. Eind oktober stuurt de minister een brief naar de Tweede Kamer waarin deregulering is meegenomen. De VNG vindt dat gemeenten corporaties moeten kunnen aanspreken, immers zij zijn de investeerders in de wijk. Dhr. Kuiper geeft aan dat doorzettingsmacht voor gemeenten in het lokale huisvestingsspeelveld essentieel is omdat woningbouwcorporaties niet altijd goed presteren.

De minister voor BVK vindt het fantastisch dat nu ook de wetenschap (WRR) de tien jaar ervaring in buurten heeft opgeschreven. Hij is van mening dat we nu een stap vooruit moeten maken, niet alleen €100.000 voor wipkippen in de wijk. Wat is die volgende stap? Zijn er regels van rijk of gemeenten die zo'n volgende stap in de weg staan? De minister hoopt dat uit de zaal te horen.

De LSA vindt dat er nu juist een stap terug wordt gedaan. De opbouwwerkers worden wegbezuinigd, waardoor er te weinig hulp is voor bewoners bij hun initiatieven. De LSA vraagt ook waardering voor de buurtbobo's, die eerder ondanks dan dankzij de gemeente hun werk doen. Initiatief nemen is niet makkelijk en vraagt een groot uithoudingsvermogen. De minister voor BVK wil weten hoe democratisch gelegitimeerd buurtinitiatieven zijn, en hoe zich dit verhoudt tot de gekozen gemeenteraad.

Een bewoner uit Rotterdam merkt op dat samenwerken in de buurt veel tijd kost, maar dat die samenwerking de sterkste basis is voor een gedragen en goed resultaat. De directeur van de VNG ziet dat buurtinitiatieven instellingen dwingen hun kokertjes te overstijgen.

Een bewoner vraagt wat we doen aan de schooluitval. De minister voor BVK erkent het probleem en meldt dat steden en kabinet met extra geld en nieuwe initiatieven komen om hieraan te werken. Het probleem is breder dan alleen

OCW, ook de jeugdwerkeloosheid en criminaliteit hangen hiermee samen.

De directeur welzijnszorg uit Amsterdam wil nogmaals de nadruk leggen op het belang van investeren in de buurt en vraagt om coalities tussen instellingen, lokale bestuurders en rijk. Bijvoorbeeld door het opzetten van een brede school. Ziet wel weinig draagvlak bij deelgemeenten van de grote steden. Zij doen niet echt aan burgerparticipatie. Dekker merkt op dat vertrokken moet worden vanuit de vraag welke functies je in de buurt hebt. Investeer in dagelijkse dingen. Koenen vraagt wat bewoners moeten doen om het geluid van de bewoners in de buurt meer naar boven te laten komen?

Dat is het startsein voor de discussie in deelgroepen.

3. Verslagen eerste deelsessies 'Wat betekenen jij voor de buurt?'

Na de plenaire start gaan de vier groepen uiteen. De bewoners, bestuurders, buurtwerkers en buurtdirecteuren discussiëren onderling over drie vragen: wat moet het eerst aangepakt worden in de buurt, wat ga je zelf bijdragen aan de verbetering van de buurt en wat vraag je van andere partijen als bijdrage ter verbetering van de buurt? De groepen worden begeleid door Tineke van den Klinkenberg, Dick Buursink, Rein Zunderdorp en Wicher Pattje van het Expertteam Grotestedenbeleid.

Deelsessie 'buurtwerkers'

O.l.v. Tineke van den Klinkenberg

Wat kun je zelf bijdragen?

- Parkbeheerder merkt dat door de buurt te betrekken bij het park, ze mede-eigenaar worden en de sociale cohesie groeit. Het park wordt een dorp.
- Sport blijkt een uitstekend middel om jongeren positief te betrekken bij elkaar. Daarnaast slaat de sportorganisator een brug tussen de diverse instellingen die zich met jongeren bezig houden.
- De sportorganisator heeft een fte verknipt in kleine stukjes om jongeren werkervaring op te laten doen in hun eigen buurt en mee te bouwen aan de sportactiviteit.
- Best practice: buurtagent leidt een klantgroep bestaande uit bewoners uit de diverse buurten.

Wat verwacht je van andere partijen, wat kan er beter?

- De school en de buurtagent zijn laagdrempelige instellingen. De praktijk leert dat zij vanuit de vertrouwensrelatie de meeste hulpvragen krijgen. Het is een gemiste kans dat er voor elk probleem weer nieuwe loketten worden verzonnen. Een brede school heeft goede ervaringen met het netwerkoverleg met welzijn en politie, maar heeft last van de bezuinigingen op welzijn. Verder vrezen ze schade voor de kinderen, door het afschaffen van de 1.9 regeling voor zwarte scholen.
- Buurtwerkers en vrijwilligers hebben meer steun en faciliteiten nodig. Nu werken ze eerder ondanks, dan dankzij de instellingen. Vrijwilligers in het mentorproject hebben bijvoorbeeld behoefte aan goed lesmateriaal.

- Buurtwerkers willen minder tijd aan kantoorwerk, zoals verantwoording en cijfers, kwijt zijn. Het komt voor dat 70% van de tijd daaraan verloren gaat. Tijd die niet beschikbaar is voor de buurt.
- De school als laagdrempelige instelling zou veel makkelijker de inburgering kunnen organiseren, i.p.v. de anonieme ROC's.
- Geef de straat weer terug aan bewoners, en stop niet alle energie in de 'hufters'. De hardnekkige overlastgevers gewoon hard aanpakken en stoppen met hulpverlening.
- Zorg voor continuïteit in de werkers in de frontlinie. Door te veel personeelwisselingen gaat er veel energie verloren aan vertrouwensherstel en het niet nakomen van afspraken.
- Spreek bewoners aan op hun eigen verantwoordelijkheid, waaronder het opvoeden van hun eigen kinderen.
- Bestuurder, luister naar je frontliniewerker, ken ze en waardeer ze op. Ga je buurt in en ondervind wat de hardnekkige problemen zijn en welke initiatieven worden geboren.
- Drempels weg en tempo omhoog
- Haal tussenlagen bij instellingen weg, leg meer focus en beslissingsruimte bij de frontlinie.
- Stop met het geld geven aan dure externe bureau's, die opschrijven wat de frontliniewerkers vertellen.

Deelsessie 'Bewoners'

O.l.v. Dick Buursink

Elementen van een 'goede buurt'

- Betrokkenheid bij de bewoners van de buurt;
- Kwaliteit van de openbare ruimte (waaronder ook woningen);
- Aanwezigheid van voorzieningen;
- Aanwezigheid van een ontmoetingspunt;
- Veiligheid;
- Variëteit – communicatie – respect voor elkaar.

Wat kun je zelf bijdragen?

Actief zorgen voor meer betrokkenheid bij de buurt. Zorg bijvoorbeeld voor de organisatie / mobilisatie van 'sleutelfiguren' in de buurt.

Wat verwacht je van andere partijen?

Algemeen:

Corporaties:

- Zorg voor een evenwichtige samenstelling van de buurt.
- Ga door met het plegen van onderhoud aan een buurt, ook als besloten wordt deze te herstructureren.

Rijk:

- Geef verantwoordelijkheid aan bewoners-(groepen) zonder allerlei regels.

Overheden:

- Zorg dat er minder tijd en energie verloren gaat aan bureaucratie.
- Zorg voor transparantie: communiceer nieuwe ontwikkelingen.
- Werk beter samen.

En heel concreet:

Rijk:

- Voer OBAZ of soortgelijke regeling weer in. Was zeer succesvol.
- Laat rijksambtenaren een week optrekken met buurtbewoners en / of meelopen op een gemeente.

Politie:

- Zorg voor een wijkagent die ook aanwezig / inzetbaar is.

Opbouwwerk:

- Geef wijkbewoners invloed op de besteding van een budget voor de inkoop van uren opbouwwerk.

Deelsessie 'Bestuurders'

O.l.v. Wicher Pattje

Wat verwacht je van andere partijen?

- Rijk: Kom met een éénduidiger visie binnen Rijksbeleid
- Rijk: minder regels rondom vrijwilligers
- Rijk: kom met een consequente visie op lokale regie
- Het Rijk moet zich realiseren dat meerjaren afspraken in de buurt blijvend geld kosten!
- Handen af van de wijkagent
- Tweede Kamer: Vertrouw ons!
- Alle partijen moeten hun horizon verbreden/handen uit de mouwen
- Buurtbewoners: zelfrelativering (uw buurt ligt tussen buurten)
- Bestuurders willen doorzettingsmacht naar andere sociale spelers die lokaal actief zijn
- Maak combinaties tussen wonen, zorg, welzijn op buurtniveau

Wat ga je zelf als eerste aanpakken?

- Organiseren van regie (en doorzettingsmacht)
- Zelf actiever aangeven wat wel en niet tot het speelveld behoort
- Beter luisteren naar de buurt
- En dan niet alleen praten, maar vooral doen!

Wat kun je zelf bijdragen?

- In de besluitvormingsfase beter nadenken over wat een besluit nu precies betekent voor stad, wijk en buurt
- Zorgdragen voor specifiek wijkbeleid (vaak nog te generiek)
- Speelvelden afbakenen
- Cultuuromslag: matrixorganisatie om wrijvingspunten te kunnen signaleren
- Niet alleen focus op aandachtswijken

Deelsessie 'buurtdirecteuren'

O.l.v. Rein Zunderdorp

Wat verwacht je van anderen?

- Het begint bij de burgers: geef daar zoveel mogelijk ruimte aan, maar kijk daarbij wél naar representativiteit.

- Tussen instellingen komt het aan op open staan voor elkaar en naar elkaar luisteren en samen analyseren wat het probleem is. Dat kan ook nu al, maar gebeurt nog niet altijd en overal.
- Om vervolgens in de uitvoering samen te werken wordt lastiger door sturingsrelaties binnen instellingen of vanuit de overheid t.a.v. instellingen. Denk bijvoorbeeld aan de politiecontracten die de inzet van politie focussen op de output die daarin vastgelegd is.
- In het verlengde van die sturingsrelaties wordt gesproken over de spanning tussen de 4-jaars politiek cyclus enerzijds en anderzijds de lange adem en consistente en continue aanpak die nodig zijn om positieve effecten in de buurt te verwezenlijken. Een politiek cyclus haalt vaak de vaart en voortgang uit de uitvoering (1e jaar plannen maken, 2 jaar uitvoeren, laatste jaar voorbereiding verkiezingen) en een nieuw bestuur kiest vaak weer voor nieuwe doelen en een andere aanpak. Het sociale domein lijdt hier meer onder dan het fysieke (waar er vaak contractuele verplichtingen liggen).
- In de richting van het Rijk wordt gevraagd om consistentie van beleid. De WMO beoogt dat gemeenten een civil society opbouwen. Door aanscherping van het huurbeleid (vermindering scheefwonen/ menging van inkomensgroepen in buurt) wordt de sociale cohesie in buurten juist ondermijnd: middengroepen zijn vaak het cement van een buurt.

Wat doe je zelf?

- Een generieke aanpak werkt vaak niet. De buurtdirecteuren zullen zich inzetten om een buurtgestuurde aanpak te realiseren.

4. Verslagen tweede deelsessies 'Ieder doet zijn deel'.

De deelnemers wisselen van groep en bevragen elkaar over hun bijdrage in de buurt. Ook aanwezige medewerkers van de betrokken ministeries nemen deel aan deze groepsdiscussies. Centraal staat de vraag: 'Wat doe je zelf en wat verwacht je van anderen'?

Gemengde deelsessie 1

O.l.v. Rein Zunderdorp

'Wat doe je zelf en wat verwacht je van anderen'

- *Bewoners* nemen zelf allerlei initiatieven: taallessen en opvoedingsondersteuning voor allochtone moeders, opzetten van planning voor schoonhouden van de wijk, onderhandelen met de verhuurder over herhuisvesting bij sloop, huiswerkbegeleiding en weekendactiviteiten voor scholieren, het doorgeleiden van signalen uit de buurt naar de gemeente enzovoort. Daarbij hebben zij zeker positieve ervaringen: een corporatie die voor een symbolisch bedrag ruimte ter beschikking stelt, de gemeente die professionals op afroep beschikbaar stelt om bewoners te ondersteunen. Maar, er zijn ook negatieve ervaringen. Een corporatie gaat achter de rug van de buurtorganisatie waar ze mee in gesprek is, om individuele bewoners vervangende woningen aanbieden. Het gemeentebestuur reageert vaak weinig en vrijwilligers moeten iedere keer opnieuw weer van nul af aan uitleggen waar ze mee bezig zijn en wat ze willen.

- *Professionals*: staan met de voeten in de klei en werken in en met de buurt. Ze reageren zoveel en zo snel mogelijk op signalen uit de buurt. Ze lopen daarbij nogal eens tegen belemmeringen aan: eigen beleid van de instelling die een bepaalde aanpak onmogelijk maakt, privacyregelgeving, enzovoort.
- *Buurtdirecteuren*: steunen zoveel mogelijk de initiatieven uit de buurt, maar zitten daarbij vaak in een spagaat tussen het algemene belang en de belangen van (een groep) individuele bewoners. Daarbij komt dan de vraag naar voren wie overlegt met de bewoners: nu vaak én gemeente én instellingen. Als er echt sprake is van belangentegenstellingen (algemeen, individueel), dan is het soms beter dat een instelling zijn mond houdt.
- *De bewoners* onderkennen deze spanning ook en geven aan dat gemeenten vaak dan maar eerst een besluit nemen en dan pas met bewoners gaan overleggen over de gevolgen. Dat roept dan vaak weerstand bij hen op; als de gemeente vanaf het begin met hen communiceert, zijn ze vaak wel degelijk bereid óók naar het algemeen belang te kijken.
- De *LVKK* heeft met dat laatste ook goede ervaringen: eerst speelde de gemeente kleine kernen tegen elkaar uit en dat gaf veel weerstand. Nu komen kleine kernen gezamenlijk met een voorstel voor verdeling van aantallen te bouwen woningen, dat voor zowel de afzonderlijke kernen als voor de gemeente acceptabel is.
- *Bestuurders* vragen welke impact de dualisering heeft op buurtgericht werken. Die ervaringen zijn wisselend: in de ene gemeente zijn Raad en B&W rivaliserende partijen die vooral met elkaar bezig zijn, in de ander gemeente houden raadsleden spreekuur en vervullen ze een extra brugfunctie tussen bewoners en gemeente.

'wat kan het Rijk doen'

- De *professionals* vragen om een 'gebiedsbeheerder' met mandaat, die partijen samenbrengt en samen laat werken.
- *Buurtdirecteuren* vragen om het (nog meer) samenvoegen van landelijke potjes, om zodoende de verkokering te doorbreken.

Gemengde deelsessie 2

O.l.v. Dick Buursink

Elementen / definitie van een 'goede buurt'

Een buurt waar je veilig en met plezier woont. Een buurt waarvan de bewoners hun verantwoordelijkheden kennen en nemen en zich betrokken voelen met elkaar.

Waar gaat het mis?

- Alle voorzieningen zijn de wijk 'uitgetrokken'. Vaak is als gevolg van de keuze voor een economisch belang de sociale component verdwenen. Als voorbeeld wordt de buurtschool genoemd. Door schaalvergroting zijn grote scholen ontstaan waar kinderen uit een groot gebied naartoe gaan. De binding met de

buurt wordt minder. De school als ontmoetingsplaats tussen ouders uit de wijk verdwijnt;

- Er wordt niet geluisterd naar elkaar, tussen bewoners en instanties en tussen instanties onderling;
- Er is te weinig kennis bij bewoners over de mogelijkheden die er zijn om de wijk te verbeteren;
- Er is een grote hoeveelheid instanties die ieder vanuit een eigen verantwoordelijkheid / belang bezig is met het verbeteren van de wijk op onderdelen. De samenhang daartussen ontbreekt. Eigen belang staat daarbij voorop. 'De bewoner' wordt daarbij vaak als middel gehanteerd in plaats van als doel. Dit zorgt vaak voor een enorme bureaucratie.
- De overheid hoort alleen een groep actieve bewoners, die niet representatief is voor de hele buurt. Dit zorgt bijvoorbeeld voor vertraging van allerlei herstructureringsprojecten.
- Gemeenten hebben niet (meer) de macht om instellingen die het eigen belang voorop stellen, te dwingen zich aan afspraken te houden. De regisseursrol wordt door het Rijk nog wel met de mond beleden, maar feitelijk hebben gemeenten de instrumenten niet (meer). Als voorbeelden worden de inrichting van de WMO, de politie en het onderwijsbeleid genoemd.

Wat is eraan te doen?

- Breng het ontmoetingspunt terug in de buurt. Met name de school wordt daarbij genoemd als meest logische instantie;
- Luister naar elkaar. Doe dat met behulp van buurtenquêtes, of door middel van informatie die aanwezig is bij de diverse instellingen. Met name de corporaties worden hierbij genoemd. Die hebben een belangrijke signalerende functie. Koppel resultaten continu terug.
- De overheid zou moeten zorgen voor meer samenhang. De gemeente wordt daarbij als belangrijkste overheid gezien. Deze is het meest nabij, is representatief en heeft geen aparte belangen. Het gaat hierbij om procesregie.
- Zorg er als gemeente voor om alle bewoners vroeg te betrekken bij het proces. Informeer vooraf en niet achteraf;
- Zorg als gemeente voor professioneel personeel.

Eindconclusie en vraag aan Rijk:

Instellingen gebruiken 'de bewoner' vaak om het eigen belang veilig te stellen. Rijk: zorg voor duidelijkheid door de gemeente te erkennen als regisseur / dirigent. Geef gemeenten doorzettingsmacht om indien nodig, knopen door te hakken. Zorg er daarnaast voor dat succesvolle voorbeelden van een buurtgerichte aanpak worden belicht zodat anderen daarvan kunnen leren.

Gemengde deelsessie 3

O.l.v. Tineke van den Klinkenberg

'Wat doe je zelf en wat verwacht je van anderen'

- Wijkeigenaarschap: Maak de bewoners eigenaar van hun buurt, geef ze geld voor leefbaarheid en veiligheid. Benut het potentieel aan initiatieven in de wijk. Zowel van het rijk als gemeente. Het OBAZ concept was goed.

- Zorg voor minder personeelwisselingen van de buurtwerkers, lever continuïteit. Elke keer een andere buurtagent of huismeester werkt niet.
- Kom afspraken na en bekrachtig ze. Treed zonodig hard op wanneer je dit hebt aangekondigd.
- Werk met wijkwethouders, lever maatwerk
- Maak mensen producent van hun buurt ipv alleen maar consument, geef ze daarvoor de verantwoordelijkheid. Motiveer de vrijwilligers in de wijk. Geef ze op z'n tijd een compliment.
- Faciliteer frontliners beter, geef ze meer mandaat en waardeer (betaal) hun werk hoger. (huismeester, buurtmanager, welzijnswerker)
- Doorbreek de van 9 tot 5 mentaliteit van professionals. De buurt draait ook 24 uur. De politie doet te vaak tevergeefs een beroep op scholen, welzijnsinstellingen en gemeente.
- Neem de overmaat aan controlezucht en verantwoording weg. Motief is veelal wantrouwen. Neem het wantrouwen weg van:
 - de Tweede Kamer naar gemeenten (bijv. WMO)
 - van gemeenten in frontliners
 - van gemeenten in vrijwilligers
 - van ambtenaren in bewoners
- Hou de wijkagent, hij heeft een centrale rol in de leefbaarheid en veiligheid van de buurt
- Bied structurele financiering voor structurele zaken. Zet bijv OBAZ door.
- Veel te veel verantwoording en administratie nodig door de buurtwerkers. Daardoor zijn buurtwerkers veel te weinig ín de buurt.
- Leiderschap en visie ontbreekt. Maak een ontwikkelingsvisie voor de wijk met alle actoren en bewoners.
- Wooncorporaties moeten niet alleen mensen huisvesten in een geherstructureerde wijk, maar de mensen in de wijk ook begeleiden om buurt te worden.
- Maak maatwerk mogelijk, vanuit de vraag van bewoners. Geef hen professionele ondersteuning bij het uitwerken van hun plannen en biedt perspectief (met geld). Zorgkantoor stap af van je te strakke normen en denk met bewoners mee.
- Uitwisselen van goede ideeën en mensen die ervaring hebben.
- Geef het GSB-geld rechtstreeks aan de wijk, er blijft nu veel in de dure ambtelijke hangen.
- Geef buurten eigen budget.
- Laat welzijnswerkers nu eens echt luisteren naar hun wijk. Ze weten echt niet wat er speelt. Het elitedenken heeft de welzijnsector vooral oog gegeven voor bureauwijsheden.
- Neem handhavingseffecten en –kosten vooraf mee bij het maken van (sloop-) plannen.
- Communicatie. Doe wat met de spanning tussen bestuurders en bewoners. Bestuurders vinden dat bewoners soms zeuren, bewoners vinden dat bestuurders slecht luisteren.

Gemengde deelsessie 4

O.l.v. Wicher Pattje

Wat ga je zelf doen urt?

Brede School: Stimuleren van voorwaarden/cohesie: mengen

Bestuurders:

- Me laten verrassen (door signalen uit de buurt) om nieuwe initiatieven te kunnen waarderen.
- Buurtgerichte netwerken willen verbeteren + aanhalen regierol

Bewoner:

- Actief deelnemen – tot iets doen; daarin communiceren met medebuurtbewoners
- Saamhorigheid bevorderen; zelf iets laten horen richting bestuur om te komen tot "agendasetting"
- Agenderen van buurtproblematiek bij woningbouwcorporatie/bestuur

Welzijnsinstelling:

- Op basis van bewonersparticipatie via een wijkanalyse het lokaal bestuur aanspreken op zijn verantwoordelijkheden

Provincie:

- Informatievoorziening op orde brengen om de juiste analyse te kunnen opstellen

Wijkagent:

- Bouwen aan vertrouwen

Rijk:

- Ondersteuning versterken; dialoog met lokaal bestuur aangaan; wil graag concrete knelpunten in wet- en regelgeving wegnemen voor effectiever lokaal bestuur
- Nieuwe ideeën uitdragen

Wat heb je nodig van andere partijen?

Bewoner:

- Stimulans van bestuurders; budget om initiatieven te verwezenlijken (drempel door bureaucratie te hoog)
- Doe dan ook iets met het probleem wat ik je heb voorgelegd (zit niet op een vrijwilligersfeest te wachten)
- Bestuurder moet groepen samenbrengen
- Bestuurders moeten transparanter zijn; bestuurders leggen vaak de verkeerde vraag voor om een antwoord te krijgen wat ze willen

Bestuurder:

- Organiseert vrijwilligersfeest: schaf algemene subsidieverordening af (is te gedateerd)
- Richting bewoners legt hij (Paul Depla) het verzoek neer om niet te verzinken in het bureaucratische moeras (burger neigt soms naar bureaucratische reactie); Hou alsjeblieft afstand om te kunnen blijven prikken en te verrassen!
- Verwacht passie en commitment van mensen met wie in de buurt moet worden samengewerkt

Welzijnsinstelling:

- Lokaal bestuur moet zich veel meer zorgen maken over afgenomen

participatie en het er niet bij laten zitten dat de burger zich niet meer meld maar zelf actief de communicatielijn ingaan. Spreek sleutelfiguren in de wijk aan

Brede School:

- Vaste gezichten buiten gereguleerde netwerken om zijn erg belangrijk. Te vaak ontbreekt het aan persoonlijke continuïteit bij participanten

Politie:

- Heeft signalen van wijkbewoners nodig (in Deventer wordt dit via klantengroepen georganiseerd)

Eindconclusie en vraag aan Rijk:

Er is een groot gebrek aan vertrouwen in elkaar. Vertrouwen dat tussen sociale spelers in de buurt ontbreekt, maar ook tussen Rijk, Kamer en lokale overheid. Als het Rijk met minder regels komt, een éénduidiger Rijksbrede visie weet neer te leggen en zich realiseert dat langdurige afspraken/initiatieven ook langdurig geld kosten. Vertrouwen in de buurt en in elkaar komt van onderaf. Gemeenten hebben doorzettingsmacht nodig, opdat zij meer en meer hun rol als geloofwaardige regisseur in de lokale setting vorm kunnen geven. Partijen moeten elkaar blijvend verrassen met goede initiatieven en kritieken.

5. Plenaire terugkoppeling aan het einde van de avond

De deelnemers delen in arenaopstelling met elkaar de uitkomsten uit de deelsessies. De gespreksleiders geven een korte impressie van de resultaten uit de gemengde deelsessie.

Tineke van den Klinkenberg viel het op dat in de kern de discussie gaat over vertrouwen. Tweede Kamer heeft geen vertrouwen in de gemeenten, gemeente heeft geen vertrouwen in de buurtwerkers en vrijwilligers. Buurtwerkers zijn wel eens 70% van hun tijd kwijt aan administratie en verantwoordingsrapportages. Tijd die dus niet aan de buurt besteed wordt. De WMO schijnt door de Tweede Kamer te verworden tot een oerwoud aan regels, omdat ze verwachten dat gemeenten hun taak niet aankunnen.

Minder papier, meer tijd voor de mensen in de buurt. En durf fouten te maken, in de verzekering dat je er van mag leren en niet meteen er op afgerekend wordt. De directeur van de VNG steunt dit signaal van harte en wil graag met de koepels dit geluid stevig neerzetten.

Dick Buursink merkte dat we eigenlijk nog niet zo goed weten wat een goed functionerende buurt is. Instellingen gebruiken 'de bewoner' vaak om het eigen belang veilig te stellen. Het Rijk moet voor duidelijkheid zorgen door de gemeente te erkennen als regisseur / dirigent. Geef gemeenten doorzettingsmacht om indien nodig, knopen door te hakken. Zoals de 'R'dam wet' die onlangs in de Tweede Kamer is besproken. Maar ook een financiële regeling zoals OBAZ kan daarbij helpen. Zorg er daarnaast voor dat succesvolle voorbeelden van een buurtgerichte aanpak worden belicht zodat anderen daarvan kunnen leren.

De LSA huivert van de wijze waarop gemeenten zich soms opstellen. Zij zijn geschrokken van hun stellingname dat bewoners onvoldoende professioneel zijn en veel zeuren. LSA vraagt zich af hoe lang vrijwilligers nog gemotiveerd kunnen worden.

Rein Zunderdorp concludeert dat *bewoners* zelf initiatief willen nemen, dus de overheid moet het initiatief daar dan ook neerleggen. Er is een groot gebrek aan vertrouwen in elkaar. Vertrouwen dat tussen sociale spelers in de buurt ontbreekt, maar ook tussen Rijk, Kamer en lokale overheid. De *buurtwerkers* komen met goede voorstellen, bijvoorbeeld weekendacademie in A'dam, in overleg met bewoners, maar stuiten ook op kokers en starheid van de ambtenaren. De politie wil in multidisciplinaire teams werken. De *directeuren* zullen meer moeten luisteren naar wat kenmerkend is voor de wijk en open communicatie mogelijk maken met bewoners en de opdrachtgever (gemeente). *Bestuurders* zullen open en transparant moeten zijn over hun doelen in bijv. herstructureringswijken. De dualisering heeft voor burgers nog niet veel opgebracht. Het *rijk* wil zich inzetten voor het meer doordenken van de gevolgen van beleid voor de buurt. Als het Rijk met minder regels komt, een éénduidiger Rijksbrede visie weet neer te leggen en zich realiseert dat langdurige afspraken/initiatieven ook langdurig geld kosten. Vertrouwen in de buurt en in elkaar komt van onderaf.

Wicher Pattje haalt niet meer wat hiervoor is gezegd. Hij vult aan met een krachtige oproep om van de buurtagent af te blijven. Verder vraagt hij het rijk eenduidig te zijn in de rol van gemeenten. Indien zij de regisseur zijn, haal de onderwijstaken dan niet bij ze weg. Opvallend signaal was dat bewoners het minste staan te trappelen om minder regels. Zij hebben bij kwaadwillende bestuurders de meeste steun aan die regels.

De directeur-generaal Koninkrijksrelaties en Bestuur, Leon van Halder, bedankt namens de ministers iedereen voor het resultaat van een avond hard werken. Wij, het rijk, gaat veel doen met de input van deze avond in het kabinetsstandpunt. Het was inspirerend en we blijven met elkaar in gesprek. Het gaat er om dat we elkaar blijven verrassen.

Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken

De minister voor Bestuurlijke Vernieuwing
en Koninkrijksrelaties drs.A. Pechtold
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Utrecht, 30 september 2005

Geachte heer Pechtold,

Ook wij hebben het WRR rapport *Vertrouwen in de buurt* met belangstelling gelezen.

Ik moet zeggen dat de inhoud ons als vrijwilligers zeer aanspreekt en dat veel praktijkbeschrijvingen in het rapport voor ons zeer herkenbaar zijn. Daarom was er ook veel belangstelling bij LSA leden om aan de werkconferentie De Krachtige Buurt van 7 september deel te nemen. Tijdens die conferentie ging het om een persoonlijke inbreng vanuit de eigen ervaringen in de verschillende wijken en steden. Op 24 september hebben wij tijdens ons landelijke overleg met vertegenwoordigers van alle aangesloten wijken uit de G31 nogmaals over dit rapport gesproken. De aanbevelingen van het rapport zijn gericht aan lokaal bestuur en politiek, sociale spelers, rijk en provincie, niet zozeer aan ons als burgers. Dat zou ons tot de conclusie kunnen verleiden dat de burger, evenals de kiezer altijd gelijk heeft. Wij weten echter uit ervaring dat er ook aan bewonerskant verbeteringen mogelijk zijn. Te grote afhankelijkheid van overheid en instellingen en onderlinge tegenstellingen kunnen het vertrouwen tussen bewoners in de buurt ondermijnen. Wij zullen als LSA, bewoners blijven prikkelen met goede voorbeelden en initiatieven uit de praktijk die aanzetten tot nadenken over de eigen rol om daarmee de participatie van alle bevolkingsroepen te stimuleren. Dat is ons actiepunt naar aanleiding van het rapport.

Wij hebben vervolgens gezamenlijk tien actiepunten voor verbetering geformuleerd die aansluiten bij, of soms een uitwerking vormen van, de conclusies uit het rapport.

De tien actiepunten van bewoners uit de G31

1. Ruimte geven aan bewoners betekent dat er verschillen per wijk mogen zijn in dezelfde stad.
2. Een percentage van het GSB geld bestemmen voor burgerinitiatieven met als belangrijkste criterium instemmingsrecht voor bewoners. Andere details dienen uitdrukkelijk per wijk geregeld te worden, niet per stad.
3. Burger Potje Pechtold: een stimuleringspremie van het Rijk voor die gemeenten die echt ruimte maken voor bewonersinitiatieven.
4. Instellen van een jaarlijkse burgerprijs voor de beste initiatieven met bijbehorende happening en veel publiciteit: ook vrijwilligers hebben waardering en erkenning nodig.
5. Los durven laten! Gemeenten moeten burgers verantwoordelijkheid durven geven en daarmee durven te experimenteren. Niet meer betuttelen!
6. Bewoners krijgen het inhoudelijke opdrachtgeverschap over professionele steun voor de eigen organisatie en deze inzet wordt jaarlijks geëvalueerd.
7. Front line functies sociale herovering bij politie, scholen, gemeente, welzijnswerk en corporaties opwaarderen en (bijvoorbeeld 25%) beter belonen.
8. Professionele werkers in de wijk op uitvoeringsniveau bevoegdheden geven om in overleg met bewoners direct actie te kunnen ondernemen waar dat nodig is.
9. Woningcorporaties: durf te investeren in sociale activiteiten onder regie van bewoners. Wijken waar mensen met plezier wonen, hebben een grotere sociale weerbaarheid en vertonen meer probleemoplossend vermogen.
10. Een cultuuromslag in organisaties gaat niet vanzelf: een beetje meer echte macht voor burgers en uitvoerders is in dit opzicht effectiever dan veranderingstrajecten en beleidsvoornemens.

Vereniging Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken
Oudkerkhof 13b - 3512 GH Utrecht
Telefoon: 030 - 231 75 11 - Fax: 030 - 233 44 06
E-mail: LSA@LSABEWONERS.NL
Website: WWW.LSABEWONERS.NL
Postbank rek.nr: 9549664
KvK-nr: 40412119

Toelichting

1. Ruimte geven aan bewoners

Veel steden willen uniforme regels die voor meerdere wijken gelden, vanuit de grondgedachte dat de overheid burgers gelijk moet behandelen. In de praktijk kan dat belemmerend werken, omdat dan geen rekening gehouden kan worden met verschillen tussen wijken. In ons participatiecharter is verder uitgewerkt hoe je daarmee om zou kunnen gaan. Wij denken verschillen mogelijk zijn, door voorwaarden te stellen aan groepen burgers die bepaalde verantwoordelijkheden op zich willen nemen. Hoe meer verantwoordelijkheid, hoe meer bevoegdheden en faciliteiten. Hierdoor kunnen wijken zich van andere onderscheiden zonder dat een gemeente het verwijt kan krijgen dat in de ene wijk meer kan of mag dan in de andere. Gezonde competitie is niet verkeerd en voorkomt dat verschillen in bijvoorbeeld budgettoekenning (beleidsmatig) gebaseerd worden op een waslijst van problemen die in bepaalde wijken meer voorkomen dan andere. Dit werkt stigmatiserend naar wijken en bewoners en werkt cliëntisme en afhankelijkheid in de hand. Het is effectiever om middelen in te zetten op kansen voor oplossingen die (mede) door burgers gedragen worden dan op probleembestrijding zonder duidelijk draagvlak.

2. Percentage GSB geld voor burgerinitiatieven

GSB III is in vrijwel alle gemeenten al van start gegaan en raamafspraken zijn gemaakt. Van de vijf algemene doelstellingen is er één, *verbeteren van de sociale kwaliteit van de samenleving*, waarbij participatie van burgers een absolute voorwaarde is, om tot echte resultaten te komen. Wij zijn van mening dat daarom de invloed van burgers binnen het Domein Sociale Integratie en Veiligheid waar die doelstelling is omgezet in outputdoelstellingen en outputindicatoren, beter geregeld zou kunnen worden. Uit de memorie van toelichting blijkt dat er binnen dat domein een aantal open doelstellingen zijn die in overleg tussen rijk en steden nog moeten worden ingevuld. Dat geeft ruimte om hier doelstellingen af te spreken die er op gericht zijn burgerinitiatieven te stimuleren en daar een budget bij te reserveren.

3. Burgerpotje Pechtold

Dit punt is gerelateerd aan het voorgaande. Het zou goed zijn om gemeenten die extra werk maken van bewonersparticipatie, die burgerinitiatieven stimuleren en faciliteren, te belonen met een bonus. Ook hier zou wat minder moeten worden uitgegaan van het gelijkheidsprincipe, namelijk dat alle G27 of G4 gemeenten hetzelfde bedrag zouden moeten ontvangen. Geef niet alle gemeenten automatisch een bonus, maar juist die gemeenten die aantoonbaar meer werk maken van burgerinitiatieven. Alle gemeenten kunnen die bonus verdienen, maar alleen de gemeenten die daadwerkelijk iets ondernemen krijgen extra geld. Als de pot op is, dan krijgen ze het volgende jaar weer een kans. Ook burgers zouden de mogelijkheid moeten hebben om samen met of via hun gemeenten dit potje rechtstreeks aan te spreken voor een concreet plan of activiteit.

4. Burgerprijs

Voor het stimuleren van goed burgerschap is het belangrijk om bewoners die op dit gebied een bijzondere prestatie leveren te belonen door ze landelijk in het zonnetje te zetten. Er zijn verschillende organisaties die op deelgebieden jaarlijks prijzen uitreiken. Bekend is bijvoorbeeld de Hein Roethofprijs, maar er is geen nationale prijs voor goed burgerschap. Begin dit jaar is door het Kabinet het Breed Initiatief Maatschappelijke Binding (BIMB) gelanceerd met twee bijeenkomsten in de Ridderzaal, waarvan er een gericht was op actieve burgers. Bewoners die deelnamen, hebben het bijzonder gewaardeerd dat leden van het Kabinet persoonlijk belangstelling toonden voor hun werk in wijken en buurten. Het BIMB zou een vervolg kunnen krijgen door een dergelijke dag met burgers in de resterende regeringsperiode, één maal per jaar te organiseren in het bijzijn van het hele kabinet. De opzet zou naast een discussie met bewindslieden over verschillende thema's, ook gericht kunnen worden op beloning van goede initiatieven, met veel nadruk op publiciteit daarover. Het LSA zou graag meewerken aan een nadere invulling daarvan.

5. Los durven laten

Uit de praktijk is ons gebleken dat het voor de meeste gemeenten erg moeilijk is burgers echt verantwoordelijkheid te geven over bijvoorbeeld buurtbudgetten, groenonderhoud of andere taken die binnen de verantwoordelijkheid van het lokaal bestuur vallen. Daar waar de verantwoordelijkheid wel bij bewoners ligt, worden vaak aanvullende voorwaarden gesteld zoals gedwongen afname van diensten van lokale instellingen, of wordt ambtelijk personeel ingezet die erg nadrukkelijk een oogje in het zeil houden, waardoor de feitelijke uitvoeringsmacht toch weer bij het ambtelijk apparaat komt te liggen. Dit speelt met name tijdens de uitvoering van beleid en door beleid geïnitieerde projecten. Naast de aanbeveling aan de G31 om hun burgers meer vertrouwen te geven, pleiten we voor nader onafhankelijk onderzoek om deze afhankelijkheidsrelatie beter in beeld te krijgen.

6. Professionele ondersteuning

Het WRR rapport is behoorlijk kritisch over de kwaliteit van het welzijnswerk in wijken en buurten. Hoewel de oorzaak van dit kwalitatief tekortkomen niet geheel aan de sector zelf ligt, is het wel een feit waar tot nu toe nauwelijks aandacht voor is en waar de sector zelf ook geen antwoord op lijkt te hebben, anders dan dat er meer geld aan moet worden uitgegeven. Voor veel bewonersorganisaties is het erg moeilijk om aan goede ondersteuning te komen, gelden belemmeringen zoals onder actiepoint 5 genoemd worden en is het ook erg moeilijk om dit aan de orde te stellen, omdat lokale welzijnsinstellingen vanuit een belangenpositie opereren. Daarom pleiten wij ervoor om budgetten voor professionele ondersteuning (voor de eigen organisatie) aan bewonersorganisaties toe te kennen, zodat ze zelf de opdracht kunnen formuleren en de inzet kunnen evalueren. Daarmee bereik je dat lokale instellingen meer klantgericht gaan opereren en niet steeds gedwongen kunnen worden alleen de lokale beleidsagenda te volgen.

7. Opwaarderen functies

Een deel van het kwaliteitsprobleem bij welzijnsinstellingen, maar ook bij andere organisaties die professionals in wijken en buurten inzetten, vindt zijn oorzaak in het feit dat deze mensen onderbetaald worden. Het WRR rapport constateert terecht dat juist in aandachtswijken waar de sociale herovering moet plaatsvinden, van mensen in de frontline bijzonder veel inzet, kennis en flexibiliteit gevraagd wordt. Dit is nog afgezien van de vaak zware emotionele belasting die het werken met zoveel complexe maatschappelijke problemen met zich meebrengt. Doordat het beloningsverschil met management en coördinatiebanen zo groot is, verdwijnen veel capabele mensen uit de uitvoerende functies naar dit soort betere betaalde banen. Wij pleiten dus voor een functionele opwaardering voor deze uitvoerende functies. Omdat het realiseren daarvan een lange weg is, zou een tijdelijke toeslag een goed instrument zijn om de kwaliteit van de uitvoering snel te verhogen.

8. Bevoegdheden op lager niveau

Dit is een actiepoint dat al vaker uit rapporten en onderzoeken naar voren gekomen is en door bewoners ook in de praktijk als een grote belemmering ervaren wordt. Het samenwerken van gemeente en verschillende instanties en instellingen op wijkniveau samen met bewoners, wordt belemmerd door onvoldoende bevoegdheden op uitvoeringsniveau. Hierdoor laten beslissingen lang op zich wachten, kunnen niet snel genoeg worden uitgevoerd of worden ze doorkruist door managementbeslissingen op hoger niveau. Bewoners ervaren deze professionals snel als onbetrouwbare partners en haken af. Dit probleem is uiterst hardnekkig. Wat helpt, is bevoegdheden van instellingen en gemeenten op een zo laag mogelijk niveau leggen en hopen op professionals die hun nek durven uit te steken door af en toe buiten hun boekje te gaan, gecombineerd met leidinggevenden en bestuurders die rugdekking geven.

9. Woningcorporaties

Woningcorporaties staan onder druk om meer te presteren. Niet alleen door meer woningen te bouwen, maar ook door te investeren in sociale veiligheid en leefbaarheid. Omdat dit nog betrekkelijk nieuwe sociale spelers zijn, kunnen ze leren van de lessen van anderen en van het WRR rapport. Met betrekking tot sociale cohesie pleiten we er voor dat corporaties bewoners meer vertrouwen en verantwoordelijkheid durven te geven dan sommige gemeenten en instellingen tot nu toe hebben

gedaan (zie ook actiepunt 5). Ook hopen we dat corporaties inzien dat bewoners meer geneigd zullen zijn mee te werken aan het oplossen van problemen als ze zich thuis voelen in de wijk en voldoende sociale contacten hebben. Een groot informeel netwerk van bewoners is een belangrijke voorwaarde om preventief en effectief te kunnen ingrijpen als zich leefbaarheidproblemen voordoen. Een tweede issue rond vertrouwen tussen bewoners en corporaties speelt bij de herstructurering. Bewoners willen vanaf de start van het proces openheid van de corporaties over hun doelen en intenties. Veel wantrouwen kan daardoor worden voorkomen.

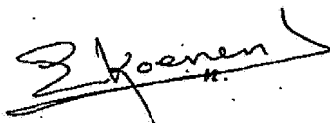
10. Macht

Dit actiepunt richt zich op de aanbeveling in het rapport over de noodzakelijke cultuuromslag bij overheden en instellingen. De ervaring van Onze Buurt aan Zet leert, dat het door het Rijk als (niet gesanctioneerde) voorwaarde opgelegde instemmingsrecht, grote betrokkenheid en inzet van burgers tot gevolg had. Daardoor werden gemeenten en instellingen gedwongen zich meer aan te passen aan wat in het WRR rapport de vraaglogica van bewoners wordt genoemd. Dankzij die voorwaarde werd een (bescheiden en wellicht tijdelijke) cultuuromslag mogelijk binnen een aantal ambtelijke organisaties en instellingen. Ook het onder 2 genoemd voorstel sluit hierbij aan. Door op een aantal gebieden de positie van burgers ook formeel te versterken, worden organisaties en instellingen eerder gedwongen zich aan te passen dan wanneer niet op een formele voorwaarde kan worden teruggevallen, zelfs als echte sanctionering ontbreekt.

Alles bij elkaar een hele waslijst, waarmee we willen aangeven dat het onderwerp *vertrouwen in de buurt* wat ons betreft belangrijk is. Belangrijk omdat in de buurt en dicht bij huis het begin van de oplossing ligt als onderling wantrouwen en afkeer van democratische instituties zo breed verspreid zijn als op dit moment.

We zijn ontzettend benieuwd naar de kabinetsreactie op dit rapport en verwachten er veel van.

Hoogachtend,

L. Koenen, voorzitter Vereniging Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken

Gemeente Den Haag

mr P.T. van Woensel

Retouradres: Postbus 12 600, 2500 DJ Den Haag

Aan de minister van Bestuurlijke Vernieuwing en
Koninkrijksrelaties
de heer drs A. Pechtold
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Uw brief van
30 juni 2005
Uw kenmerk
2005-0000124351
Ons kenmerk
BSD/2005.2813
Doorkiesnummer
070 - 353 2039
E-mailadres

Aantal bijlagen

Datum
8 september 2005

Onderwerp
Reactie G4 op WRR rapport Vertrouwen in de buurt

Geachte heer Pechtold,

In uw brief van 30 juni jl. vraagt u mij om een reactie op het WRR rapport 'Vertrouwen in de buurt'. Ik doe dat graag, waarbij ik aantekenen dat deze reactie namens mijn collega-wethouders van de G4 is opgesteld. Ik ga ervan uit dat u deze reactie betreft bij de voorbereiding van het kabinetsstandpunt op het rapport.

Kern van onze reactie is dat wij dit een goed rapport vinden en met het rijk in gesprek willen hoe voor de grootste probleemwijken gezamenlijk de sociale heroveringsaanpak kan worden opgezet. We moeten daarbij ook spreken voor benodigde inhoudelijke en procesmatige steun.

Het rapport.

Wij vinden 'Vertrouwen in de buurt' een rijk en inspirerend rapport. Het laat zien dat de buurt ertoe doet bij het opnieuw doordenken van de verhoudingen tussen burgers, maatschappelijke instellingen en de lokale overheid. Het biedt dan ook tal van aanknopingspunten om ons sociaal beleid en buurtbeleid verder uit te bouwen en te versterken. De gemeente Rotterdam is hiermee al ver gevorderd. Ook de andere G4 steden gebruiken dit rapport bij de versterking van de vele wijkgerichte activiteiten die al in gang zijn gezet. Het is nog te vroeg om nu al te zeggen hoe dat gaat. Het kost tijd om de aanbevelingen met burgers en maatschappelijke partners uit te werken en te implementeren. Graag nodigen wij u dan ook uit om medio 2006 kennis te nemen hoe de G4 de aanbevelingen van het rapport heeft opgepakt. Wij zijn kortom bepaald niet doof voor het appèl dat het rapport aan ons doet. Wij zijn aan zet, zoals we dat overigens ook dagelijks laten zien in de buurten van onze steden waar de maatschappelijke ongelijkheid (zie ook De Sociale Staat van Nederland 2005) zich het meest manifesteert.

Het is de vraag of wij met dit rapport de problemen in deze buurten goed kunnen aanpakken. Problemen rond inkomens, gezondheid, maatschappelijke uitval, opvoeding, huisvesting e.d. cumuleren bij bepaalde huishoudens, en deze huishoudens concentreren zich in bepaalde buurten. Vooral in de grote steden is de segregatie omvangrijk en zijn de gevolgen ernstig.

Inlichtingen bij
Jur de Haan

Postadres: Postbus 12 600, 2500 DJ Den Haag
Bezoekadres: Spui 70, Den Haag
Internetadres: www.denhaag.nl

Telefoon: 070 - 353 2551
Fax: 070 - 353 3601

19092005

De gemeenten en haar partners hebben voor het aanpakken van de problematiek van (de mensen in) deze buurten een zwaarder specifiek pakket van middelen en instrumenten nodig dan het WRR-rapport vermeldt en suggereert.

Het is vooral met het oog de ernst van de situatie in bepaalde gebieden in de steden relevant om stil te staan bij de voorwaarden die vervuld moeten worden om het vertrouwen ook binnen deze buurten te herstellen. Wat is nodig om te kunnen differentiëren tussen de verschillende buurten in de stad? Wat is nodig om een vraaggericht beleid te ontwikkelen? In het rapport staat een aantal punten dat het Rijk zich mag aantrekken. Wij willen u graag onze visie daarop geven.

Inhoudelijke en procesmatige steun

Het rapport stelt dat succes mede afhankelijk is van de inhoudelijke en procesmatige steun van het Rijk. Het is niet verwonderlijk dat wij in de eerste plaats kijken naar de steun voor de sociale heroveringaanpak. Het gaat in dit verband te ver om alle dossiers waarover wij met het Rijk in gesprek zijn op te voeren. Recent is daar in het kader van de beoogde doorzettingsmacht voor de G4 nog over gesproken. Wij voelen ons bepaald niet door het Rijk gesteund waar het gaat om de discussies over bijvoorbeeld de reikwijdte van de bestuurlijke boete, de inhoud van de gemeentelijke regierol op inburgering – en educatiebeleid, de bezuinigingen op de ID-ers, het gemorrel aan de gewichtenregeling binnen GOA en bijvoorbeeld het nog eens bezien van de voorgenomen functionele decentralisatie op onderwijsgebied. De beschreven heroveringaanpak staat of valt met dit soort bevoegdheden en instrumenten, waartoe ook het maken van harde afspraken met de omliggende gemeenten moet worden gerekend. Graag zien wij dat het kabinet de inbreng van de G4 op deze dossiers honoreert.

Wij willen ook de benodigde procesmatige steun aanhalen. Wij vinden dat het Rijk ook vraaggericht moet werken en gemeenten niet met onnodig werk moet opzadelen. Als voorbeeld: de door het ministerie van VROM gehanteerde systematiek bij de impuls stedelijke vernieuwing, waar gemeenten met een nog niet uitgekristalliseerd beleidskader projecten moeten indienen waarna het ministerie beslist, ervaren wij als uiterst contraproductief. Dit soort werkwijzen leidt tot energieverlies. Graag zien wij in het kabinetsstandpunt terug wat u gaat doen om deze vorm van onnodige bureaucratie af te bouwen. Met de opzet van GSB 3 met de drie brede doeluitkeringen is een goede start gemaakt, wat nog verder kan worden verbeterd door ook uitwisselbaarheid tussen de drie brede doeluitkeringen te bevorderen.

In de relatie rijk- G4 dient vertrouwen uitgangspunt te zijn. Alleen vertrouwen is een rem op onnodige bureaucratie; alleen dan komt de vereiste inhoudelijke en procesmatige steun tot zijn recht.

Harde convenanten

Het rapport stelt dat het rijk hardere afspraken moet mogelijk maken met de belangrijkste sociale spelers. Wij maken dagelijks mee tot wat voor worstelingen het op afstand zetten van een beleidssector als de corporaties leidt. Gemeenten staan met lege handen om naleving van gemaakte afspraken ook echt af te kunnen dwingen. We zijn zeer benieuwd wat u de Kamer op dit punt gaat voorstellen. Het gaat overigens niet alleen om het kunnen sluiten van harde, afdwingbare convenanten. Wij kunnen niet veel doen wanneer politie, school of corporatie – al dan niet noodgedwongen – hun frontliniewerkers terugtrekken, niet in hun vacatures – kunnen – voorzien of niet de vereiste kwaliteit kunnen bieden. De gemeente moet zich kunnen bemoeien met de sociale spelers en dat kan nu bepaald te weinig.

Differentiatie in beloning

Goed gekwalificeerd personeel, waaronder wijkagenten en onderwijzers zijn essentieel in de grote steden. Onze bemoeienis raakt ook aan de vereiste persoonlijke professionele kwaliteit die nodig is om de herovering te doen slagen. Wij willen in dit verband opnieuw als discussiepunt agenderen de mogelijkheid om de frontliniewerkers in de grote steden extra te kunnen belonen. Wij hebben deze discussie eerder met het rijk gevoerd. Met weinig onthaal. Wij vragen van u durf om onderscheid te maken, zodat in de grote steden ook echt de beste mensen aan de slag kunnen en blijven.

Herbezien nota Ruimte en WMO

Een van de aanbevelingen luidt om de nota Ruimte en de WMO nog eens te bezien op hoe werken aan herstel van vertrouwen daarin wordt gefaciliteerd. Dit betreft onder andere de reikwijdte en inrichting van het prestatieveld 'sociale samenhang en leefbaarheid' binnen de WMO. Wij zijn er niet gerust op dat deze beleidskaders ons helpen het beoogde vraaggerichte sociale beleid vorm te geven.

Oog voor de lokale dynamiek

Het rapport stelt nadrukkelijk dat de heroveringaanpak gezien moet worden als een vorm van specifiek beleid. Wij zijn het daarmee eens. Doel is natuurlijk te komen tot het generieke kansgedreven beleid waarvoor de vraag leidend is. Daarbij past echter een kanttekening. De grote steden vervullen vanouds een sociale liftfunctie. Voortdurend vindt een instroom plaats van mensen die de functies van de stad aangrijpen om vooruit te komen. De dynamiek van de grote stad brengt met zich mee dat voortdurend sprake is van gebieden waar een heroveringaanpak noodzakelijk is. Wij willen ook graag met u van gedachten wisselen hoe rijk en gemeenten samen deze voortdurende herovering kunnen vormgeven. We hebben onlangs de afspraken gemaakt over GSB III. Daarmee is een goede basis gelegd, maar een gezamenlijke heroveringaanpak in de wijken van de grote steden ziet er in onze ogen toch echt anders uit. Met bovengenoemde punten hebben wij onze wensen wat dat betreft kenbaar gemaakt. Dit brengt ons nog op een tweetal punten.

Geld

In het rapport staat dat meer geld niet nodig is. Dat bestrijden wij. Naast inhoudelijke steun van het Rijk en meer mogelijkheden om als gemeente daadwerkelijk regie te kunnen voeren vraagt een krachtige heroveringsaanpak ook om extra financiële middelen. Het gaat dan vooral om geld om de inzet op onderwijs, educatie en veiligheid mogelijk te maken. Ook hier: maatwerk. Voeg de middelen toe aan de BDU SIV en laat aan de steden over welke prestatieafspraken zij willen maken. Het gaat ook om het ongedaan maken van eerdere bezuinigingen, zoals bijvoorbeeld op de gesubsidieerde arbeid. Niet alleen gaven deze banen veel mensen een nieuw perspectief; het zijn ook onmisbare banen om in de buurten van de grote steden stap voor stap het vertrouwen te herwinnen. Bedenk daarbij dat investeren in de buurten van de grote steden veel geld kost, maar dat het niet investeren mogelijk nog veel duurder uitpakt, zeker op de langere termijn.

Experimenten

Maar nadrukkelijk, het gaat niet alleen om geld. Wij zijn voorstander van een experimentele aanpak waarbij rijk en steden in nauwe samenwerking proces en inhoud uitwerken van een wijkgerichte heroveringaanpak. Wij willen met het rijk ter plekke verkennen wat nu nodig is. Onze steden willen graag deze handschoenen samen met u oppakken. Wij nodigen u uit om met de G4 en de bewoners te bezien hoe het "vertrouwen" weer kan worden heroverd. Er zijn flinke inhoudelijke en procesmatige drempels weg te nemen, maar er is terdege winst te boeken. Graag zien wij terug hoe u hiernaar kijkt.

In de verwachting u hiermee van dienst te zijn geweest,

Mede namens de wethouders grotestedenbeleid van Amsterdam, Rotterdam en Utrecht,

Mr P.T. van Woensel

19092005

G27

Retouradres: Postbus 10007, 8000 GA Zwolle

Aan de heer Drs. A. Pechtold
Minister van Bestuurlijke Vernieuwing en
Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 AE Den Haag

Contactgegevens
Gemeente Zwolle
Postbus 10007
8000 GA Zwolle
Tel.: 038 - 498 22 32
Fax: 038 - 498 24 93
haa.peeters-quint@zwolle.nl
www.g27.nl

Behandeld door: H.A.A. Peeters – Quint
Datum: 1 september 2005
Onderwerp: Uw brief, kenmerk 2005-0000098424, over 'Vertrouwen in de buurt'

Geachte heer Pechtold,

Graag voldoe ik aan uw verzoek om namens de G27 te reageren op het WRR advies 'Vertrouwen in de buurt'.

1. Inspirerend en uitdagend

Het WRR advies is door zijn wetenschappelijke benadering, grondige analyse en uitgebreide menukaart met beleidsopties een inspirerend en uitdagend advies. Met name om op lokaal niveau mee aan de slag te gaan. De aanbevelingen zouden daarom verplichte kost moeten zijn voor elke lokale bestuurder. We zullen die boodschap in G27verband dan ook uitdragen.

2. De buurt(bewoner) centraal

De WRR stelt de buurt in haar advies centraal. Door versterking van kleinschalige verbanden kunnen burgers effectief bijdragen aan de leefbaarheid van hun buurt. De G27 steden onderschrijven dat, ook uit eigen ervaring met het grotestedenbeleid. Dat beleid geeft een stimulans aan het wijk- / buurtgericht werken en de burgerparticipatie in onze steden. Investeren in wijken/buurtten loont, zo is onze ervaring.

3. Vertrouwen is loslaten, ruimte geven

De WRR levert een waardevolle bijdrage aan het debat over het herstel van vertrouwen in het politieke bestuur. Waardoor bewoners weer vertrouwen in de buurt krijgen omdat de leefbaarheid hersteld en de sociale cohesie uitgebouwd wordt. Maar ook door als lokaal bestuur en in de buurt werkende instituties bewoners serieus te (blijven) nemen en de focus op participatie te houden. Nog meer vraaggericht in plaats van aanbodgericht gaan werken. Meer ruimte, maatwerk en zeggenschap voor bewoners in buurten betekent dat gemeentebesturen de kunst van het loslaten meester moeten zijn. Maar het mag geen afschuiven van verantwoordelijkheid van de overheid op de bewoners zijn. De bewoners moeten wel kunnen blijven rekenen op de overheid en andere publieke organisaties. En de kunst van het loslaten moet niet gecompliceerd worden gemaakt door 'regelzucht' van de rijksoverheid. Hoewel er stappen voorwaarts zijn gezet, bevat bijvoorbeeld het beleidskader GSB nog te weinig beleidsvrijheid voor de lokale overheid en dus ook voor bewoners. Dus ook het rijk spreken wij aan op de kunst van het loslaten. Om op lokaal niveau ruimte en zeggenschap te geven.

4. Gemeentebesturen aan zet

De aanbevelingen van de WRR zijn primair gericht aan gemeenten en in gemeenten werkzame sociale spelers. Terecht vinden wij. Omdat de WRR aanbevelingen doet over

Alkmaar
Almelo
Amersfoort
Arnhem
Breda
Deventer
Dordrecht
Eindhoven
Emmen
Enschede
Groningen
Haarlem
Heerten
Helmond
Hengelo
's-Hertogenbosch
Leeuwarden
Leiden
Lelystad
Maastricht
Nijmegen
Schiedam
Sittard-Geleen
Tilburg
Venlo
Zaanstad
Zwolle

G27 IS EEN SAMENWERKINGSVERBAND VAN 27 GROTE STEDEN DIE BETROKKEN ZIJN BIJ HET GROTESTEDENBELEID

G27

zaken die bij uitstek op lokaal niveau politiek-bestuurlijke keuzes vragen. Binnen G27 verband zullen we er op aandringen dat onze gemeentebesturen hier serieus werk van maken.

Het onderwerp 'vertrouwen in de buurt' raakt ook sterk aan het organiserend vermogen van steden. Creatief en slagvaardig optreden, vertrouwen geven: dat zijn zaken waaraan steden invulling moeten geven.

5. De 27 nemen de handschoen op

Binnen het G27verband zullen wij de handschoen oppakken zoals die ons door de WRR wordt aangereikt, in aansluiting op al lopende initiatieven. Zoals het traject 'Aanval op de Uitval' en de discussie die wij op dit moment voeren over de toekomst van het grotestedenbeleid.

6. Samen met het rijk

Samen met het rijk werken wij aan krachtige steden en daarmee ook aan krachtige buurten. Het grotestedenbeleid is daarvoor het voertuig. Wat verwachten wij van het rijk? In essentie een faciliterende en ondersteunende rol:

- Door het mede actief uitdragen van het belang van 'vertrouwen in de buurt' en het aanmoedigen van partijen om daarmee aan de slag te gaan. Zoals woningcorporaties die in toenemende mate landelijk zijn gaan werken, en landelijk werkende zorginstellingen, het welzijnswerk en het bedrijfsleven. Vooral voor landelijk opererende organisaties die werken met 'publiek geld' is het van belang dat deze organisaties 'niet vervreemden van de buurt';
- Hoewel wij vinden dat de WRR aanbevelingen in de eerste plaats geen kwestie zijn van geld, kan voor experimenten in steden een aanvullende financiële bijdrage in de brede doeluitkeringen van het grotestedenbeleid zijn waarde bewijzen. In het verleden heeft Onze Buurt Aan Zet (OBAZ) zijn vruchten afgeworpen. Een vergelijkbare impuls kan als stimulans dienen om concreet invulling te geven aan het vertrouwen in de buurt;
- Met name op het terrein van veiligheid moet de overheid het vertrouwen terugwinnen van de buurt. Niet alleen door repressief optreden, maar ook door preventief handelen. Daarvoor is echt meer geld nodig in de steden. We doen daarom een herhaald beroep op het kabinet om daarvoor meer geld ter beschikking te stellen en op te nemen in de brede doeluitkeringen van het GSB. Geld dat steden bijvoorbeeld kunnen aanwenden voor veiligheidscoördinatoren op buurtniveau omdat steden nog steeds erg gebaat zijn bij leefbaarheidsprojecten en bij preventief veiligheidsbeleid;
- In de kennisuitwisseling kan het rijk ook een faciliterende en stimulerende rol vervullen, samen met het Kenniscentrum Grote Steden;
- Tenslotte gaan wij ervan uit dat het rijk in wet- en regelgeving aansluit bij het gedachten-goed van vertrouwen in de buurt. En dat het rijk daarop is aan te spreken indien uit de praktijk blijkt dat belemmeringen daarin moeten worden weggenomen.

Met vriendelijke groet,

H.J. Meijer
Voorzitter G27

Alkmaar
Almelo
Amersfoort
Arnhem
Breda
Deventer
Dordrecht
Eindhoven
Emmen
Enschede
Groningen
Haarlem
Heerlen
Helmond
Hengelo
's-Hertogenbosch
Leeuwarden
Leiden
Lelystad
Maastricht
Nijmegen
Schiedam
Sittard-Geleen
Tilburg
Venlo
Zaanstad
Zwolle

G27 IS EEN SAMENWERKINGSVERBAND VAN 27 GROTE STEDEN DIE BETROKKEN ZIJN BIJ HET GROTESTEDENBELEID

LANDELIJKE VERENIGING VOOR KLEINE KERNEN

Reactie op WRR-rapport "Vertrouwen in de buurt"

pagina 1 van 8

Aan de Minister van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties
drs. A. Pechtold
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Ruinerwold, 4 augustus 2005

Geachte heer Pechtold,

Met belangstelling hebben wij het WRR rapport "Vertrouwen in de buurt" gelezen. Het is een lijk boekwerk van 280 pagina's en derhalve zeer compleet en sterk uitgediept naar alle kanten. De Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen gaat van harte in op uw verzoek een reactie te leveren en oplossingen aan te dragen vanuit het oogpunt van het platteland. De dorpen vertonen weliswaar heel veel overeenkomsten met de in het rapport omschreven buurten, maar toch is er ook sprake van sterke verschillen.

In het rapport zijn aanbevelingen geformuleerd richting *gemeenten en sociale spelers*:

1. Kies voor tweesporenbeleid: sociale herovering en kansgedreven beleid;
2. Kies voor mogelijke acties waar je nu tekortschiet;
3. Kies voor gecoördineerd beleid;
4. Bereid je voor op een cultuuromslag in je eigen organisatie.

Aanbevelingen richting *rijk en provincie*:

5. Schep randvoorwaarden voor succes (platteland is niet altijd gediend met "stadsregels")

Aanbeveling (oproep) richting *politiek*:

6. Vernieuw de lokale democratie.

Deze uitgangspunten onderstrepen wij van harte, mits ook aangepast op de situatie van het platteland en in de kleine kernen.

Samenvattend komen wij met de volgende aanbevelingen:

- Besteed specifieke aandacht aan het platteland;
- Benut de kracht van het aanwezige kader;
- Maak gebruik van de ervaringsdeskundigheid van bewoners;
- Faciliteer en stimuleer gemeenten om meer samen te werken met de bewoners, vanuit de initiatieven van die bewoners;
- Lever maatwerk per provincie of regio;
- Versimpel regelgeving en zorg voor betere aansluiting van het totale platteland bij de structuurfondsen;
- Biedt ruimte voor experimenten op het platteland;
- Honoreer eigen initiatieven van bewoners;
- Waarborg en garandeer ruimte en faciliteiten voor ondersteuning;
- Faciliteer het PlattelandsParlement als instrument voor het signaleren van knelpunten, bespreken van ontwikkelingen en toetsen van beleid.

LANDELIJKE VERENIGING VOOR KLEINE KERNEN

De inwoners van de kleine kernen en van het platteland zijn mede verantwoordelijk voor hun eigen woon- en leefomgeving. Zij leveren op eigen wijze een aandeel aan de leefbaarheid op het platteland. Een platteland dat sterk onderhevig is aan veranderingen, maar nog steeds gekenmerkt wordt door gemeenschapszin. Dorpsfeesten geven hier onder andere een belangrijke impuls aan.

Vele voorzieningen verdwijnen zoals de winkel, de bakker, de school, de kerk, het postkantoor en de bank. Er komen ook weer andere voorzieningen terug: de ICT-mogelijkheden, uitbreiding van de recreatie, de aandacht voor milieu, (ver)brede school, zorgboerderijen, servicewinkels en multifunctionele dorpshuizen.

Sommige mensen verlaten het platteland, terwijl anderen juist er naartoe trekken. De samenstelling van de plattelandsbevolking wijzigt, het aandeel stedelingen neemt toe op het platteland en de verschillen tussen stad en platteland vervagen. Toch zijn er duidelijke verschillen tussen platteland en stad die specifieke aandacht voor het platteland noodzakelijk maakt.

Het verdwijnen van de voorzieningen op het platteland is niet het probleem op zich. Immers, burgers zijn hier zelf ook verantwoordelijk voor. Ondertussen is men er aan gewend, dat voorzieningen niet direct "naast" de deur te vinden zijn, maar wel binnen een straal van ca. 10 km. Een ontmoetingsplek in het dorp is echter wel een voorwaarde om de leefbaarheid en de sociale cohesie in het dorp te stimuleren en te onderhouden.

De ICT-ontwikkeling is één van de belangrijkste ontwikkelingen voor het platteland. De ontsluiting/infrastructuur loopt hier ver achter bij de stedelijke ontwikkelingen (onrendabel gebied), terwijl juist voor de ontwikkeling van het platteland hier veel meer de nadruk op zou moeten liggen. Zorgen voor een super breedband ontsluiting (liefst draadloos) voor zelfs de meest afgelegen plekjes in Nederland. Dit creëert ongekende mogelijkheden voor (schone) bedrijvigheid op het platteland. Thuiswerken – woon-werk mogelijkheden, nieuwe bedrijvigheid in vrijkomende boerderijen, etc.

Sterk kader

Wat opvalt is het brede kader in de dorpen dat zich met de leefbaarheid op het platteland bemoeit. Vaak is het ook een sterk kader. Een kader met potenties. Een kader dat weet wat het wil en een kader dat gedragen wordt door een brede achterban, maar tegen allerlei barrières oploopt.

Binnen dat kader wordt nagedacht over de identiteit van het dorp, de streek, de regio. Wat willen we zijn. Hoe willen we met elkaar samenleven. Hoe moet dat als we oud zijn en zorg nodig hebben. Waar moeten onze kinderen wonen. Wat vinden wij belangrijk. Waar hechten wij waarde aan. Wat willen we houden. Wat is daar voor nodig en wat moeten we dan doen. Op basis van deze vragen ontstaan oplossingen en weer nieuwe kansen en mogelijkheden. Kortom: Leefbaarheid op het platteland en in de kleine kernen is een dynamisch gebeuren. De kracht van dit kader kan beter benut worden.

Verschillende dorpentypes

De Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen is van mening, dat er een aantal zaken van belang zijn, waarmee rekening moet worden gehouden:

- In de eerste plaats stellen wij voor onderscheid te maken in 4 dorpentypes¹:
 - A. Dorpen aan de rand van de steden. Nieuwbouwwijken, vinexlocaties, voorsteden, buitenwijken van de stad.
 - B. Dorpen in de nabijheid van de stad en/of in verstedelijkte gebieden.
 - C. Dorpen in "echte" plattelandsgebieden met agrarische bedrijven en landbouwgronden.
 - D. Dorpen in mooie gebieden en gebieden met cultuur historische en hoge natuurwaarden

In ieder van die gebieden kampt men met andere vraagstukken en zijn er andere oplossingen nodig om het vertrouwen in de buurt, maar ook in de overheid te herstellen. Bewoners weten zelf heel goed wat er speelt en wat er nodig is. Er wordt nog onvoldoende gebruik gemaakt van de ervaringsdeskundigheid van bewoners.

Dorpsbewoners maken in toenemende mate een dorpsvisie en een dorps(omgevings)plan. Een dorpsplan is van de bewoners zelf. Sommige zaken uit het dorpsplan kan het dorp zelf uitvoeren, voor andere zaken is de medewerking van de gemeente en andere instanties nodig. De voorstellen uit een dorpsplan zijn te verdelen in drie categorieën:

1. voorstellen die bewoners zelf kunnen uitvoeren,
 2. voorstellen die de gemeente zal moeten uitvoeren (b.v. verkeersmaatregelen) en
 3. voorstellen die de gemeente in samenwerking met de dorpsbewoners kan uitvoeren.
- Ondanks het feit dat begrippen als interactieve beleidsvorming en burgerparticipatie steeds meer vorm krijgen lijkt de wens tot samenwerking geïnitieerd vanuit de bewoners voor een gemeente een moeilijk hanteerbaar fenomeen. Gemeenten zijn gewend dat zij het initiatief tot samenwerking met organisaties of bewoners starten. De gemeenten dienen zich meer in te stellen op samenwerking met dorpsbewoners geïnitieerd vanuit de bewoners. Het Rijk kan hier een faciliterende en stimulerende rol in vervullen.

- Onderscheid moet worden gemaakt in de mate waarin alledaagse vraagstukken en maatschappelijke problemen spelen. Immers, de buurten in de stad, maar ook in meer of mindere mate de dorpen aan de rand of in de nabijheid van de stad kampen eerder met veiligheid, criminaliteit en openbare orde, dan in dorpen die wat verder van de stad liggen. Samenlevingsspanningen lopen eerder op in overdruk-gebieden dan in onderdruk-gebieden. Maatwerk per provincie of regio is hier op z'n plaats.

Diverse plattelandsregio's hebben te maken met een specifiek allochtonen vraagstuk van de (tijdelijke) werknemers uit Oost-Europese landen die slecht gehuisvest worden, vaak slechte arbeidsvoorwaarden hebben en waarvoor niet of nauwelijks voorzieningen aanwezig zijn op sociaal-cultureel gebied. In toenemende mate vindt ook vestiging van gezinnen met kinderen plaats. Van enige integratie op dorpsniveau is nog geen sprake. Op regionaal niveau worden nu voorzichtig initiatieven ondernomen ter verbetering van de huisvestingssituatie en de sociale omstandigheden van deze groep.

¹ Op basis van het rapport van de Stichting Natuur en Milieu "Europe's living countryside: the Netherlands" is er een indeling gemaakt op basis van de twee factoren "Druk door verstedelijking" en "Onderdruk".

LANDELIJKE VERENIGING VOOR KLEINE KERNEN

- Onderscheid moet gemaakt worden in de kansen en mogelijkheden voor de aanpak van maatschappelijke problemen zoals veiligheid, openbare orde, criminaliteit en allochtonen. De dorpen die wat verder weg liggen van de stad worden eerder geconfronteerd met het ontbreken van diensten en voorzieningen op een redelijke afstand. Ook de beperkte mogelijkheden van het ambtelijke apparaat en de onverminderde bureaucratie binnen vooral van kleine plattelandsgemeenten is een bron van zorg. Een enkele ambtenaar moet zijn werk en aandacht richten op een breed scala aan invalshoeken en beleidsterreinen, terwijl in de stad een bredere verdeling over gespecialiseerde ambtenaren mogelijk is. Faciliteer en stimuleer gemeenten om meer samen te werken met de bewoners, vanuit de initiatieven van die bewoners.

Dorpen die deel uit maken van een kleine gemeente hebben niet alleen te maken met de beperkte mogelijkheden van het ambtelijk apparaat maar ook met relatief kleinere bijdragen uit het gemeentefonds dan grotere gemeenten. Daarnaast worden sommige plattelandsgemeenten getroffen door een ongelijke verdeling van de Europese structuurfondsen zoals Leader+ en Ceres. Sommige dorpen kunnen gebruik maken van zowel Leader+ als Ceres terwijl andere dorpen geen enkele toegang hebben tot Europese subsidies. Bij voorbeeld: De dorpen zijn op het punt van financiering van ver- en nieuwbouw van dorpshuizen, sportaccommodaties en speelterreinen voor een deel afhankelijk van deze fondsen. Het andere deel wordt dan opgebracht door zelfwerkzaamheden, donaties van burgers en instanties en subsidiëring door provincie en gemeenten. Het is wenselijk om regelgeving te versimpelen en er voor te zorgen dat de structuurfondsen beter aansluiten bij het totale platteland.

- In de steden zijn al jaren veel experimenten uitgevoerd met het zogenaamde wijk- en buurtbeheer. Sommige gemeenten werken ook al met leefbaarheidsbudgetten en vormen van dorpsbeheer. In andere kleine plattelandsgemeenten worden positieve ervaringen opgedaan met de zogenaamde ambtelijke "kleine moeite – groot plezier" budgetten. Wellicht is er wat dat betreft voor het platteland nog een inhaalslag te maken. Het is wenselijk dat het Rijk ruimte biedt voor experimenten op het platteland gericht op volledige of gedeelde verantwoordelijkheid van beleid en uitvoering. Een Experimentenwet zou daarvoor een goed instrument kunnen zijn.

Dorpsraden en dorpsbelangen

In het rapport "Vertrouwen in de buurt" wordt gesproken over vier burgerschapsstijlen:

- Afhangelijke burgers (volgzaam, gezagsgetrouw, ouderen)
- Afzijdige burgers (wantrouwend, intolerant, individualisten)
- Afwachtende burgers (kritisch, calculerend, opportunistisch, jongeren)
- Actieve burgers (maatschappij kritisch, tolerant, analytisch en informatieverricht)

"De actieve burgers springen eruit door hun bestuurlijke betrokkenheid; ook ten aanzien van buurtbetrokkenheid. De afzijdige en afhangelijke burgers vragen om persoonlijk leiderschap, duidelijkheid, bescherming en handhaving. De afwachtende en actieve burgers om voorstellen die hen persoonlijk kunnen motiveren".

Het onderscheid in de vier bestuursstijlen zegt ook iets over de problemen waarvoor een dorpsraad of dorpsbelangengroep zich gesteld ziet. Het is ook in dorpen voortdurend een hele klus om de achterban betrokken te houden bij het werk van de voorhoede. Dorpsraden moeten voortdurend inspanningen verrichten om de afwachtende, afzijdige en afhangelijke dorpsgenoten te betrekken. Een manier om dat te bereiken is deze achterban te organiseren

LANDELIJKE VERENIGING VOOR KLEINE KERNEN

in kleine initiatiefgroepen. Honorering van deze initiatieven maakt van afzijdige en afhankelijke burgers actieve burgers.

Dorpsraden en -belangen denken steeds vaker na over wat ze willen en hoe ze met elkaar willen samenleven; ze zijn op zoek naar eigen identiteit. Een identiteit, die hen onderscheidt van andere dorpen. Bewoners spreken elkaar onderling aan op hun behoeften en kwaliteiten. Ze zijn in staat - om al dan niet met hulp - professionele dorpsontwikkelingsplannen met een breed draagvlak onder de bewoners te maken. Zij nemen een stuk eigen verantwoordelijkheid voor de eigen woon- en leefomgeving ter hand. Toch krijgen die eigen initiatieven vaak niet de status die het verdient, laat staan, dat zo'n plan ook werkelijk uitgevoerd wordt. Dat werkt frustrerend en geeft geen vertrouwen.

Ruimte en faciliteiten

De Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen is van mening, dat dorpsbewoners over het algemeen heel goed in staat zijn voor zichzelf en anderen te zorgen. Zij hebben echter de ruimte nodig om dat ook te kunnen doen.

De Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen is van mening, dat de overheid die ruimte moet creëren en mogelijk maken. Zij moet meer dienstverlenend zijn en de vele actieve bewoners in de kleine kernen en op het platteland beter faciliteren.

Niet ieder dorp is in staat zelf professionele dorpsomgevingsplannen te maken en heeft daar hulp en ondersteuning bij nodig. In de organisatiestructuur van de LVKK bestaan drie niveau's:

1. De dorpsraden en belangenverenigingen behartigen de belangen van de bewoners bij de gemeente. De gemeente kent (veelal kleine) subsidiebedragen toe voor organisatie en activiteitenkosten. Voor de aanpak van grotere projecten wordt gezocht naar co-financiering.
2. De Provinciale Verenigingen van Kleine Kernen (de leden van de LVKK) behartigen de belangen van de dorpen op provinciaal niveau. Zij vormen een belangrijke schakel in de koppeling tussen enerzijds de initiatieven vanuit de dorpskaders en anderzijds de doelen van de overheid. In enkele provincies worden deze verenigingen erkend als steunfunctie, terwijl in andere provincies het beperkt blijft tot een vrijwilligersorganisatie. Provincies kunnen gestimuleerd worden deze verenigingen te ondersteunen en faciliteren.
3. De Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen behartigt de belangen op Rijks niveau. Tot 2007 is er een projectfinanciering Gegeven door de ministeries VWS en LNV.

Het is de moeite waard de bovenstaande organisatiestructuur zo veel mogelijk te waarborgen en garanderen, zodat het vertrouwen aan de basis wordt hersteld en versterkt tot een krachtige samenleving. Als voorbeeld staat het beleid en de activiteiten van de FLD (Provinciale VKK Friesland) vermeld in de bijlage.

PlattelandsParlement

Op initiatief van de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen en het Netwerk Plattelandsontwikkeling wordt in navolging op initiatieven in 12 Europese landen, zoals onder andere in Zweden, Estland en Finland, nu voor het eerst in oktober een PlattelandsParlement in Nederland georganiseerd. Het is een vorm, waarin plattelandsbewoners elkaar en de overheid laten zien wat er mogelijk is. Het PlattelandsParlement kan uitgroeien tot een platform, waarin de regering luistert naar de wensen, mogelijkheden en kansen van plattelandsbewoners. Het is de plek waarin knelpunten in de plattelandsontwikkeling worden

LANDELIJKE VERENIGING VOOR KLEINE KERNEN

besproken en beleidssignalen worden gegeven aan de verantwoordelijke overheden en maatschappelijke organisaties. Het is een evenement, dat de actieve bewoners een "hart onder de riem" steekt en waarin "de stem" van het platteland met kracht spreekt. Naar bewoners wordt geluisterd en bewoners worden serieus genomen. Dat schept vertrouwen.

De stem van het Platteland heeft in de voorbereiding van het PlattelandsParlement op 8 oktober 2005 de agenda van het platteland bepaald. De plattelandsproblemen die de bewoners hebben aangedragen zijn:

- Plattelandsbestemming, wat vinden bewoners van wat moet kunnen op het platteland (economische bedrijvigheid, schuttersfeesten, paasvuren)
- Vrijwilligerswerk, het is belangrijk dat vrijwilligers en de overheid een balans vinden tussen verantwoordelijkheden aan burgers, vrijwilligerswerk en ondersteuning daarvan.
- Voorzieningen, vervoer en veiligheid. Deze drie 'v's' hangen voor bewoners sterk met elkaar samen. De auto speelt daarbij een belangrijke rol want een goed alternatief is er veelal niet.
- Betaalbare woningbouw voor jong en oud. Het behouden van jongeren en ouderen in het dorp is van invloed op de leefbaarheid van de gemeenschap.
- Economische ontwikkeling, er is een balans nodig tussen wonen en werken op het platteland. Leegstaande agrarische gebouwen bieden onder andere kansen voor (creatieve) ondernemers.
- De overheid verandert maar wat is nu de rol van de bewoners, uit de respons wordt duidelijk dat burgers zelf ook goede ideeën hebben over mogelijke oplossingen. Welke omgansvorm biedt de meeste kansen?
- Plattelandsbelasting, Hoe kunnen stad én platteland van elkaar leren en profiteren? Is het nodig om de relatie tussen stad en platteland te verbeteren? Om te kunnen blijven genieten van de natuur en cultuur van het platteland is onderhoud nodig. Wie gaan dit betalen en is het heffen van een belasting voor het behoud van het platteland een oplossing?
- Jongeren op het platteland, de jongeren uit verschillende plattelandsgebieden bespreken in een training met elkaar welk onderwerp zij op het PlattelandsParlement zullen aandragen. Dit weten we pas in september.

Duidelijk is dat plattelandsbewoners zich bezig houden met hun eigen leefomgeving en daar graag over meepraten en hun verantwoordelijkheid hierin willen nemen. Niet alle suggesties en voorstellen zullen de verantwoordelijkheid zijn van het Rijk, maar bewoners willen graag het Rijk zelf laten weten welke problemen en oplossingen zij ervaren.

Uit het PlattelandsParlement zullen vermoedelijk enkele beloftes worden gedaan die de verantwoordelijkheid zijn van het Rijk en het vertrouwen van het platteland in de overheid zal zeker groeien indien het Rijk de agenda van het platteland, de debatten inzake de agendapunten, en de beloftes serieus in behandeling neemt en helder terugkoppelt naar de plattelandsbewoners.

De LVKK en het Netwerk Plattelandsontwikkeling vragen dan ook het Rijk het PlattelandsParlement te faciliteren. Een PlattelandsParlement als proces en evenement dat de plattelandsbewoners dichter bij de overheid brengt en het vertrouwen van de plattelandsbewoner in de overheid doet groeien. Uiteraard willen de twee genoemde organisaties graag met de overheid komen tot een (groei)model dat de meeste kansen biedt voor succes.

LANDELIJKE VERENIGING VOOR KLEINE KERNEN

Reactie op WRR-rapport "Vertrouwen in de buurt"

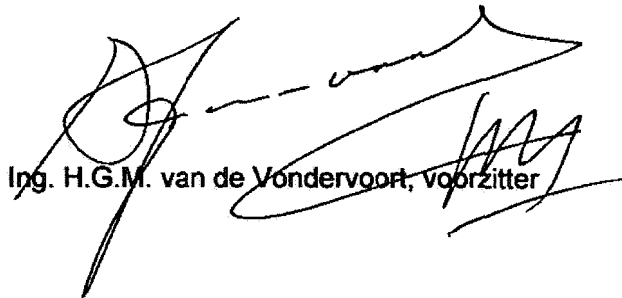
pagina 7 van 8

Het PlattelandsParlement staat overigens niet los van het platteland in Europa. Momenteel heeft de LVKK contact met de initiatiefnemers van het eerste European Citizen Panel in Europa. Een initiatief dat op het niveau van Europa burgerparticipatie wil stimuleren.

Daarnaast heeft de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen zich op Europees niveau aangesloten bij de "European Rural Community Alliance". Hierbij zijn 12 - 17 Europese landen aangesloten, zoals onder anderen Finland, Zweden, Noorwegen, IJsland, Denemarken, Slovenië, Estland, Polen, Slowakije, Hongarije, Engeland en Wales. Samen met deze landen willen we "de stem van het platteland" laten doorklinken in de Europese politiek. Een eerste moment heeft zelfs al plaatsgevonden in een bijeenkomst met de titel: "A bid from the countryside", Rural economy's contribution to the Lisbon Strategy. A European Parliament conference, organised by the Committee on Agriculture and Rural Development with the support of the European Commission 14 June 2005, Brussels.

Wij wensen u veel succes met het bepalen van een kabinetsstandpunt. Wij hopen, dat wij daar een waardevolle bijdrage aan hebben toegevoegd. Tot slot geven wij hierbij aan, dat wij te allen tijde bereid zijn onze medewerking te verlenen aan een door u georganiseerde werkconferentie voor bestuurders, sociale spelers en bewoners, met als doel de adviezen van de WRR te bespreken op haalbaarheid, wenselijkheid en volledigheid.

Hoogachtend,
Namens het bestuur van de LVKK,

Ing. H.G.M. van de Vondervoort, voorzitter

Bijlage:

Het beleid en de activiteiten van de FLD

De FLD vindt dat het platteland en de dorpen een eigen meerwaarde hebben. Naast het op allerlei gebied streven naar 'leefbaarheid' met aspecten als woningbouw, woonomgeving, verkeersveiligheid, recreatie en ontspanning, natuurontwikkeling, werk en bedrijvigheid, is er de zorg om de sociale cohesie.

In het dagelijks werk zijn de beleidsuitgangspunten:

- 1. De Verenigingen van Plaatselijke Belangen (in samenhang met de andere organisaties) versterken.**

Activiteiten: Het geven van informatie over allerlei zaken waar de besturen van Plaatselijk Belang mee te maken hebben, zoals trainingen op het gebied van de ruimtelijke ordening en projectontwikkeling t.b.v. het plattelandsbeleid, thema-avonden, maar ook door organisatie-advies omtrent het interne en externe functioneren van de aangesloten verenigingen.

- 2. Het beleid van de overheid, maar ook dat van andere (maatschappelijke) organisaties, in het voordeel van de kleine kernen en het platteland in het algemeen beïnvloeden.**

Activiteiten: Uit naam van de dorpen spreekt de FLD in – gevraagd of ongevraagd- op plannen van Provincie, Rijk, Ministeries en gemeenten maar reageert ook op plannen en beslissingen van maatschappelijke organisaties. In bepaalde gevallen werkt de FLD mee in beleidsvoorbereidende commissies en neemt de FLD zitting in een stuurgroep.

- 3. De Plaatselijke Belangen zodanig bekend maken en positioneren, dat ze ingeschakeld worden bij de plannenmakerij van de overheid.**

Activiteiten: De FLD laat door het organiseren van themadagen en het geven van toegesneden informatie zien, wat de leden te bieden hebben. Bij gemeenten wordt aangedrongen op het vroegtijdig en consequent inschakelen van de dorpen bij het maken van bijvoorbeeld een structuurvisie of bestemmingsplan; de RO-procedures van inspraak zijn vaak onvoldoende. Met de gemeenten worden overeenkomsten en samenwerkingsprocedures t.b.v. planontwikkeling en projecten opgesteld.

- 4. Met de mensen in de dorpen, en overheids- en maatschappelijke organisaties, projecten opzetten en uitvoeren.**

Activiteiten: De FLD ondersteunt dorpen bij het samenstellen van een toekomst- of leefbaarheidvisies. In totaal hebben ±100 dorpen reeds zo'n toekomstvisie samengesteld. Met verschillende gemeenten is meer of minder vergaand een 'dorpsgericht' werken geïntroduceerd: samen plannen maken, projecten uitvoeren, of gewoon een betere communicatieprocedure en afhandeling voor 'Klein Leed' opstellen, met alle bijkomende veranderingen die dit aan de participerende organisaties stelt. In eigen beheer worden toeristische routes ontwikkeld ("Swalkrûtes").

Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening

Ministerie van BZK
De heer drs. A. Pechtold
Postbus 20011
2500 EA S GRAVENHAGE

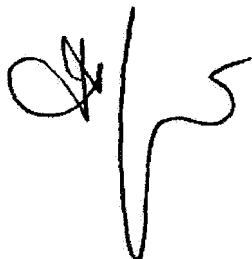
Referentie: 05/03179
Contactpersoon: M. Mathijssen/EtB
Betreft: reactie op het WRR- rapport "Vertrouwen in de buurt"

Utrecht, 22 september 2005

Geachte heer Pechtold,

Bij deze biedt de branche Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening van de Maatschappelijke Ondernemers Groep haar reactie aan op het WRR- rapport "Vertrouwen in de buurt" (zie bijgevoegde standpunt brief).

Met vriendelijke groeten,

de heer drs. H. Luchtmeijer
directeur

In afschrift aan:

- Staatssecretaris mevrouw drs. C.I. J.M. Ross- Van Dorp (ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport)
- Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, mevrouw S.M. Dekker

Reactie WRR- rapport 'Vertrouwen in de buurt'

De MOgroep onderschrijft op hoofdlijnen de analyse van het WRR rapport. De MOgroep deelt de conclusie dat met name in achterstandsbuurten een tijdelijke extra inspanning van overheid en sociale spelers noodzakelijk is om het vertrouwen in de buurt zodanig te herstellen dat de beleidsmakers kunnen bouwen op die buurt.

Het gaat hier om het heroveren van de leefbaarheid en sociale samenhang in (achterstands)buurten waarvoor volgens de WRR meer inzet van gekwalificeerde en gemotiveerde professionals in het welzijnswerk noodzakelijk is dan nu het geval is. Voor het structureel bestendigen en uitbouwen van het vertrouwen in de buurt is een breed draagvlak van bewoners vereist dat nu zelden in voldoende mate aanwezig is, zo stelt de WRR.

De WRR legt het hoofdaannemerschap voor de 'sociale herovering' waar het de fysieke en sociale inrichting betreft bij de woningcorporaties, op het gebied van veiligheid bij de politie en in het onderwijs bij de scholen. Welzijnswerk heeft echter een eigenstandige functie die bovendien breder is dan de drie genoemde sectoren.

Een aanzienlijk deel van het welzijnswerk bestaat uit politiek- normatieve projecten. Deze projecten streven naar algemeen maatschappelijke doelen als burgerschap, sociale samenhang, emancipatie, zelforganisatie etc. Zulke doelen hebben een politieke lading. Dergelijke projecten zijn niet het exclusieve 'eigendom' van burgers, van de markt of van overheden. De deelnemers aan zulke projecten doen dat in hun rol van burger – niet als cliënt of consument maar veeleer als coproductent, waarbij ze worden gefaciliteerd door de welzijnsonderneming. De externe effecten van deze projecten zijn zoveel groter dan het individuele rendement voor de afzonderlijke deelnemer, dat deze niet voor de totale kosten kan worden aangeslagen. Via de markt zijn deze projecten dan ook niet te realiseren. Overheidsfinanciering is een noodzakelijke voorwaarde. Dat wil niet zeggen dat overheidsfinanciering een voldoende voorwaarde is of dat de financiering alleen van overheidswege zou moeten komen. Indien versterking van de sociale samenhang door het welzijnswerk gericht is op wonen, politie en onderwijs, dan kan welzijnswerk in onderaannemerschap op onderdelen taken uitvoeren. In de praktijk gebeurt dat nu reeds. De regie dient echter te liggen bij de lokale overheid.

De WMO kan de door de WRR gesignaleerde knelpunten respectievelijk mogelijkheden bij de herovering en de uitbouw van het vertrouwen in de buurt wegnemen respectievelijk benutten.

De MOgroep wijst erop dat de WMO gemeenten, sociale spelers en burgers goede randvoorwaarden biedt om te werken aan het herstel van het sociale en politieke vertrouwen in de buurt. Het wetsvoorstel van WMO verplicht tot het vinden van maximaal lokaal draagvlak, tot maximale transparantie van het gemeentelijk beleid en tot verantwoording op lokaal niveau.

Het welzijnswerk beschikt over veel methoden om burgers meer en systematischer te betrekken bij de beleidsvoornemens van gemeenten.

De verplichting tot het opstellen van een vierjaarlijks plan met een sterk 'agendazettend' karakter lost een aantal door de WRR gesignaleerde knelpunten op zoals de dominantie van korte termijn prioriteiten op de politieke agenda en het gebrek aan gemeentelijke visie.

De gemeente kan met een inspirerende visie de samenwerking tussen sociale spelers verder stimuleren. Welzijnsondernemingen kunnen op hun beurt hun praktijkkennis inbrengen bij beleidsbepalers door middel van bijvoorbeeld het aanleveren van periodieke signaleringsverslagen en trendrapportages. Bij professionals is veel ad hoc kennis aanwezig van cliënten en deelnemers. Deze kennis kan gerichter benut worden als dit gesystematiseerd wordt.

De MOgroep vindt ook dat de wetenschap een grotere rol moet spelen bij (effect)onderzoek naar methoden in het welzijnswerk.

De sturingsfilosofie van de WMO biedt volop ruimte om gehoor te geven aan de oproep van de WRR aan de politiek om de lokale democratie te vernieuwen.

Het WRR advies ontleent haar kracht aan een uitvoerige empirische inventarisatie van 'sterke praktijken'. Het stimuleren van dit succes in de buurt in wisselwerking met buurtbewoners, instellingen en overheden kan leiden tot een groter vertrouwen in onze democratische instituties.

De MOgroep onderschrijft de aanbeveling van de WRR om succesvolle buurt aanpakken te stimuleren. De MOgroep pleit ervoor dat het rijk investeert (door middel van de stimuleringsregeling in de WMO) in innovatieve aanpakken om de 'civil society' te ontwikkelen.

In een door het Ministerie van BZK georganiseerde werkconferentie (9 september) de Krachtige Buurt vragen wijkbewoners en professionele buurtwerkers aan instellingen, zoals gemeente, politie, welzijn, woningcorporatie én kabinet steun voor buurtinitiatief en de ruimte om gezamenlijk te werken aan een krachtige buurt. De MOgroep vraagt het kabinet om bij het gevolg geven aan deze oproep, zich aan te sluiten bij het Programma voor Veiligheid en samenwerking in de buurt (zie bijlage). Aedes, MKB en MOgroep (en met betrokkenheid van politie) zijn in het voorjaar in dit gezamenlijk programma overeengekomen om het succes in de buurt aan te jagen. VNG heeft zich daarbij aangesloten. Bewonersorganisaties worden ook gevraagd zich aan te sluiten. Het overeengekomen programma is bijgevoegd. De MOgroep nodigt het rijk uit om zich aan te sluiten bij programma. Voor de succesvolle uitvoering van het programma zijn middelen nodig voor coördinatie en uitvoering.

September 2005

Programma voor Veiligheid en samenwerking in de buurt

Het woon- en leefklimaat in tal van buurten, zowel in de grote steden als elders, vraagt dringend om verbetering. Veel mensen, en vooral de groepen in een kwetsbare positie, ervaren dit dagelijks. Woningcorporaties, welzijnsinstellingen en ondernemersverenigingen trekken zich dat aan. Zij willen samen met bewoners, politie en gemeenten een offensief ontketenen om verloedering een halt toe te roepen en er voor te zorgen dat mensen weer kunnen houden van de buurt waar zij wonen of werken. Die buurt is immers van hèn en niet van de vandalen, overlastveroorzakers, haatzaaiers, dealers en criminelen. Om verloedering in buurten aan te pakken moeten allereerst de mensen die goed willen en zich verantwoordelijk voelen een steun in de rug krijgen om het weer veilig en prettig te maken in de buurt.

Daarom willen de partners van dit programma zich samen met de bewoners inzetten voor veilige en prettige buurten, wijken en dorpen door de volgende programmapunten te realiseren:

1. Bewoners en ondernemers met klachten over overlast, vervuiling en onveiligheid moeten altijd ergens terecht kunnen. Zij hebben het recht om met respect gehoord en geholpen te worden.
2. De buurt is van de bewoners en andere gebruikers zoals ondernemers; zij zijn en worden dus betrokken bij de aanpak van problemen.
3. Corporaties, welzijnsinstellingen, politie, ondernemers en gemeenten informeren elkaar snel over gesignaleerde overlast, vervuiling en onveiligheid, met als doel preventie en een effectieve aanpak.
4. Betrokken instanties realiseren een sluitende aanpak en volgen die tot het resultaat bereikt is.
5. Aanpak van de overlast kan niet zonder zorg voor mensen die overlast veroorzaken doordat zij de regie over hun leven kwijt zijn. Elke wijk met overlastproblemen heeft een (zorg)netwerk nodig om een combinatie van drang en dwang mogelijk te maken.
6. Buurten moeten aantrekkelijk zijn voor alle bewoners. Jong en oud, autochtoon en allochtoon verdienen respect en perspectief en moeten zich er thuis voelen. Ouderen mogen niet vereenzamen. Jongeren moeten kansen krijgen voor een goede toekomst. Wederzijds begrip en acceptatie tussen verschillende groepen bewoners wordt versterkt.
7. Bronnen van positieve energie, zoals scholen, speelplaatsen, bedrijvigheid, plantsoenen, woningen die er netjes bij staan, worden gekoesterd. Een buurt wordt gedragen door wonen, werken en ontspanning. Elke buurt verdient een door bewoners en instanties gedragen beheerplan.
8. Ondernemers zijn zich bewust van de omgeving en willen naast het ondernemen meewerken aan het verbeteren van de omgeving.

Buurtten die last hebben van overlast en onveiligheid, waar de punten van dit programma nog niet gerealiseerd zijn, beschouwen de samenwerkingspartners als achterstandsgebieden. Er is daar achterstand, omdat het perspectief op verbetering nog onvoldoende aanwezig is.

Akties

De samenwerkingspartners roepen hun leden op zich gezamenlijk in te zetten voor dit programma en voeren in 2005 in ieder geval de volgende acties uit:

1. We willen een platform Veiligheid en samenwerking in de buurt oprichten, dat vernieuwende en succesvolle aanpakken stimuleert en uitdraagt. Het platform richt zich op gezamenlijke initiatieven, die ingaan op de acht programmapunten. Het platform staat open voor samenwerkingspartners die willen aansluiten. We nodigen daartoe uitdrukkelijk de VNG en de Raad van Hoofdcommissarissen uit.
2. We zorgen dat relevante kennis via ondermeer internet beschikbaar komt en gericht onder de aandacht wordt gebracht van aangesloten leden, waarbij we vooral over elkaars grenzen heen kijken.
3. We stimuleren onze leden om nog meer mogelijkheden tot samenwerken te onderzoeken door
 - a. uitvoering van het project maatschappelijke stages waarmee woningcorporaties, welzijnsinstellingen en andere partijen de mogelijkheid krijgen om bij elkaar op de werkvloer een kijkje in de keuken te nemen.
 - b. in het Stedenprogramma van het MKB concrete en succesvolle voorbeelden (zoals projecten in Amsterdam en Nijmegen) uit te werken van gezamenlijke preventieve aanpak van overlast- en veiligheidsproblemen.
 - c. gebruik van het door de politie ontwikkelde Nederlands Veiligheidsnet mogelijk te maken.
4. We ondersteunen initiatieven op het vlak van buurtbemiddeling, onder andere de landelijke buurtbemiddelingsdag.
5. We voeren pilots uit in specifieke steden en dorpen om te komen tot een structurele aanpak.

Utrecht, 20 januari 2005

Aedes vereniging van woningcorporaties
MO-groep
MKB Nederland

23092005

Postadres	Bezoekadres	Telefoon	(030) 6987911
Postbus 513	Slotlaan 20	Telefax	(030) 6914944
3700 AM Zeist	3701 GK Zeist	e-mail	zeist@zeist.nl

Gemeente Zeist

De minister van bestuurlijke Vernieuwing en
Koninkrijksrelaties
de heer A. Pechtold
Postbus 20011
2500EA s'Gravenhage

ONS KENMERK	: 23279	DATUM	: 8 september 2005
UW KENMERK	:	BEHANDELD DOOR	: Scheffer
BIJLAGEN	: -	AFDELING	: Concernstaf
ONDERWERP	: WRR Rapport "Vertrouwen in de buurt"	DOORKIESNUMMER	: 69 87 267

Geachte minister Pechtold,

Met belangstelling heb ik het rapport gelezen.

Het is een waardevol rapport met goede beschrijving van een aantal ontwikkelingen. Voor mij als burgemeester zeer herkenbaar van de tijd van de welzijnswerker en het buurthuis in de jaren '70 naar "no nonsense" in de jaren '80, sociale vernieuwing begin jaren '90 en de buurt- en wijkaanpak en de coproductie van beleid in de jaren daarna.

Dilemma's zijn goed weergegeven; veel bewoners willen geborgenheid en gezelligheid zoals in de jaren 50 maar er zijn slechts weinigen die als voortrekker in de wijk optreden. Ook de bestuurlijke/ambtelijke en politieke dilemma's zijn duidelijk beschreven.

Over buurt- en wijkgericht werken merk ik het volgende op.

In Zeist hebben we "wijkgericht werken" en dat geldt voor meer (middel) grote gemeenten. Daadwerkelijke betrokkenheid moet volgens de analyse van de WRR vooral op buurtniveau worden gerealiseerd. De wijken in Zeist hebben 10.000 tot 15.000 inwoners. We benaderen deze wijken steeds meer niet alleen als wijk maar gaan vaker uit van een buurtaanpak. Wijkgericht werken is dan het kader waarbinnen buurtgericht werken plaatsvindt. De wijk is (loket, het wijkteam en de wijkkrant) is dan meer het kader waarbinnen de buurtgerichte aanpak plaatsvindt. Voor scholen, welzijnsinstellingen en woningbouwcorporaties geeft dat een extra inspanning omdat ook zij vaak niet buurtgericht georganiseerd zijn.

De WRR geeft vooral ook de woningbouwcorporaties een zwaardere opdracht met name in de achterstandswijken. Dat is terecht. In Zeist hebben we echter goede ervaringen, daar waar de corporaties met gemeente, de welzijnsorganisatie en politie de dragers van het wijkgericht werken zijn. Maar ook hier moeten we op punten wellicht toch scherper en kritischer zijn. Vooral bij de aanpak van leefbaarheid rondom sociale hoogbouwcomplexen moeten gemeente, politie, welzijnsinstellingen/jongerenwerk en corporaties nog strakker samenwerken. De

WRR stelt dat de corporatie de hoofdaannemer moet zijn en het welzijnswerk de onderaannemer. Ik deel die conclusie. Daarbij zie ik dan de gemeente als architect/stedenbouwkundige (algemene regie) en de bewoners van die wijken als klant. De centralere rol van de corporaties zie ik dan vanuit tweërlei optiek, te weten enerzijds de "antennefunctie". Corporaties weten precies wat er in en rond hun complexen gebeurt. Daarnaast hebben zij ingevolge het BBSH ook een zwaardere verantwoordelijkheid gekregen voor de woon- en leefomgeving én hebben middelen beschikbaar, die in het algemeen flexibeler kunnen worden ingezet dan binnen een bestuurlijk/politieke context.

Het opstellen van een buurtvisie of wijkvisie wordt genoemd als een goed middel voor het verkrijgen van buurtbetrokkenheid. Ook dat kennen we in en wel Zeist Noord. De angst was groot dat de bewoners zouden tornen aan staand beleid. Die angst is m.i. onterecht. Immers daar waar de visie van de bewoners tot iets anders leidt dan het gemeentelijke beleid dan kunnen er twee dingen aan de hand zijn. Het staande beleid is achterhaald dan wel verdient aanpassing met input vanuit de wijk of buurt of het staande beleid heeft een grotere meerwaarde boven de wijkvisie maar dan moet dit aan onze weldenkende burgers ook uitgelegd kunnen worden.

In Zeist zijn we bezig met veel in her rapport gesignaleerde zaken. Ook lopen we tegen de valkuilen aan. Recent is een evaluatie afgerond over het wijkgericht werken 2002-2004. Die treft u hierbij ter illustratie aan. Bij die evaluatie is het WRR rapport overigens al betrokken. Binnenkort sluiten we in Zeist opnieuw een convenant met de woningbouwcorporaties, de politie en de welzijnsorganisatie. In dit kader is ook de gezamenlijke visie op wijkgericht werken hergeformuleerd; in die visie spreken we uit dat het erom gaat dat bewoners en andere gebruikers tevreden zijn over hun leefomgeving en met plezier in hun "buurt" leven. We zijn ons zeer bewust dat voor de beleving van de burgers niet de wijk, maar de buurt centraal staat.

Juist middelgrote gemeenten lenen zich voor buurtgerichte aanpak. Grote gemeenten werken vaak met grote wijken met gedecentraliseerde bevoegdheden. Kleine gemeenten zijn te klein voor "wijkgericht werken". Het gevaar van de middelgrote gemeenten is echter ook "van alles een beetje". Centraal beleid op een aantal punten en buurt- of wijkgericht werken tot op zekere hoogte. Dat geeft continu spanning. Buurt- en wijkgericht werken is immers per definitie niet doelmatig.

Het begrip "kansgericht beleid" biedt wellicht de sleutel. Vooral middelgrote gemeente missen die extra middelen vanuit de GSB pot, dat is ook een frustratie. Immers waar we spreken over buurten, dan zijn er in bijvoorbeeld Den Helder, Gorkum, Vlaardingen, Roermond, Zeist en Vlissingen ook buurten waar de problemen grootstedelijke omvang hebben. Het zijn dan slechts buurten en geen wijken (zoals in de grote steden), maar de problematiek vraagt soms wel om grootstedelijke oplossingen. In dat soort gevallen kun je niet alles tegelijk oplossen maar kun je beginnen met de aanpak daar waar een aantal actieve mensen en instanties iets wil.

Soms is bestuurlijke moed/durf nodig. In 1998 besloten we in de Vogelwijk (een naoorlogse flatbuurt met 70 % allochtonen bewoners) vooral op verzoek van de allochtone bewoners tot een geclausuleerde woningtoewijzing, met een vorm van ballottage. Mensen moesten voor een commissie verschijnen en hun verhaal doen. Dat werkte preventief. Er waren in die wijk teveel kansarmen (waaronder veel allochtonen), meer mensen van die categorie zou leiden tot verdere verloedering en opstand in de buurt. Iedereen waarschuwde voor problemen. De privacy was in het geding en er was mogelijk geen ruimte in de Huisvestingsregels. We zijn gewoon doorgegaan, hebben reglementen gemaakt, we hebben niet de publiciteit gezocht en het heeft succes gehad, dit in combinatie met andere buurtverbeterende maatregelen (speelvoorzieningen, jongerenwerk). De Vogelwijk met enkele honderden voornamelijk flatwoningen in de sociale sfeer is overigens een typisch voorbeeld van buurtgerichte aanpak in het wijkgericht werken. Sommige conclusies zijn me uit het hart gegrepen, zoals de conclusie dat er wel erg veel aandacht is voor repressie en minder voor preventie (aanbeveling 1). Beiden moeten, maar waar bijvoorbeeld bij de politie alleen gemeten wordt op repressie, laat men de preventie vallen. Het is daarom jammer dat bij de kerntakendiscussie bij de politie niet meer oog is geweest voor het nut van preventie door de politie.

Over de zwaardere rol van de provincie, die wordt gepropageerd meld ik het volgende.

Op het gebied van leefbaarheid en veiligheid en buurtparticipatie is de provincie veelal een witte raaf. In Utrecht is er wel tijdelijk extra geld geweest. Maar dat is weer gestopt. De provincie zou als tegenhanger van het Rijk voor GSB gemeenten kunnen faciliteren en stimuleren. Dat kan bij zaken die vanuit de kerntakendiscussie van de politie zijn blijven liggen (regie Huiselijk geweld) maar bijvoorbeeld ook bij het Provinciaal organiseren van leefbaarheidsmonitoren op buurniveau die tevens kunnen dienst doen als benchmarking. Die nieuwe rol vraagt ook daar een cultuuromslag!

In het geval er onvoldoende instrumenten zijn kan overigens ook het Rijk een belangrijke rol vervullen.

De cultuuromslag binnen gemeenten is een tour de force. Dat merk ik ook in Zeist. Wijkgericht werken is teveel iets voor degenen die op dat gebied werken. Vakspecialisten zijn er niet mee opgegroeid. Dat vergt een continue inspanning om dat te verbeteren. Er moet bij ook meer oog zijn voor de belangrijke rol van de burger als "eerste verdedigingslinie" bij het signaleren en de aanpak van sommige maatschappelijke problemen. Dat kan betreffen het melden van huiselijk geweld, vereenzaming maar ook het tegengaan van woninginbraak.

Het rapport leidt niet tot een eenduidig advies, maar is vooral beschrijvend en geeft aan op welke manier het meest kansrijk kan worden gewerkt. In die zin is het voor gemeenten die al een systeem van wijkgericht werken hebben als de gemeenten die er nog mee moeten beginnen, verplichte leerstof.

Resumé wat mij betreft en dit ook vooral bezien vanuit de optiek van middelgrote gemeenten:

- waardevol rapport;
- er moet meer vertrouwen zijn in de dynamiek binnen buurten; een cultuuromslag bij verschillende geledingen van de overheid is nodig.
- graag een faciliterende en stimulerende rol voor de Provincie;
- het afsluiten van convenanten met koepelorganisaties op landelijk niveau is wenselijk;
- Grote Stedengeld graag flexibeler inzetten, dus niet alles naar de G30, maar ook naar buurten van steden buiten de G30 met qua intensiteit (niet qua schaal) dezelfde problemen.

Hoogachtend,

R.G. Boekhoven,
Voorzitter Platform Middelgrote Gemeenten

Gezamenlijke reactie van Aedes en Woonbond wordt nog (mits op tijd) nagestuurd.